

OB ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA

Nekateri novi vidiki

Koliko razžarjenih mladih lic s široko razprtimi očmi, z neprikritim radostnim vznemirjenjem je letos prvič ali vnovič prestopilo šolski prag! Trumoma so se vsuli učenci in dijaki v šolska poslopja, kjer jih čakajo nova znanja in doživljanja, nove radosti in tudi razočaranja. Napočil je tisti prvi slovesni trenutek, ko zavoni šolski zvonec, ko objame razred pričakujoča tišina, ko se toliko parov velikih zvedavih oči zatre v svojega učitelja in čaka njegove prve besede. Prve besede v novem šolskem letu.

Da, pred nami je novo šolsko leto. Začenja se spet vsakdanje delo, prepleteno z znanimi skrbmi, težavami, problemi, prizadevanji, novimi dosežki, uspehi in neuspehi. Po pripravi, po rednem delu, po glavnih nalogah je novo šolsko leto nemara res takšno, kot so bila že doslej številna šolska leta in kakršna nas čaka tudi v prihodnje. In vendar ima novo šolsko leto tudi svoja značilna obsežja. Predvsem je to leto intenzivnega izvajanja reformnih ukrepov, drugo leto reforme. Pred vse gospodarstvo, pred vso družbo se poudarjeno postavljajo naloge večje intenzifikacije, proizvodnosti in učinkovitosti. Tudi področje izobraževanja in vzgoje ne more mimo teh prizadevanj. Ne samo da ne more mimo, temveč se mora vanje dejavno vključiti. V prid družbe in v lastno korist.

To je širok, celovit problem vsega izobraževalnega in vzgojnega področja in hkrati posamična naloga slehernega prosvetnega delavca. Ni naša naloga samo učiti, temveč tudi naučiti! Ne sme nam biti zgolj cilj do konca šolskega leta predložiti predpisani učni načrt, ampak nas mora skrbeti, kakšen bo končni rezultat. Doslej številke niso bile vselej spodbudne. Vsak tretji učenec v osnovni in v srednji šoli ni končal šole v rednem roku. Potrebno se je temeljito zamisliti nad tem podatkom! Kaj lahko storimo, da tako zaskrbljujoč rezultat zboljšamo, ne da bi popustili pri pravih merilih in kriterijih?

Za povečano učinkovitost pedagoškega dela je potrebno storiti še marsikaj: zboljšati didaktične in metodične prijeme, oskrbeti se z boljšimi učili in dobrimi učbeniki, urediti nagrajevanje učiteljev po dejansko opravljenem delu, uresničiti pravo samoupravljanje, omogočiti delo po predvidenih pedagoških normativih... Vse to je res. In vendar nam mnogi spodbudni primeri pričajo, da tudi to ni vse, če ni poleg resnične predanosti poklicu, pravih mere odgovornosti, volje do nenehnega usposabljanja in predvsem razumevanja in ljubezni do mladega rodu, ki zaupljivo pričakuje od svojih učiteljev novih znanj in spoznanj.

Marsikateri novi vidiki se odpirajo prosvetnim delavcem z novim šolskim letom. V pripravi ali v javni razpravi so pomembni dokumenti, ki kot viden kazipot označujejo smer nadaljnjega razvoja našega šolstva. V pripravi je gradivo za srednjeročni plan, kjer je pomemben prostor posvečen problemu razvoja kadrov in izobraževanja. V javni razpravi

je novi zakon o financiranju izobraževanja in vzgoje v naši republiki, zakon, ki ureja več kot zgolj finančna vprašanja, saj ureja popolnoma nov samoupravni mehanizem na vzgojno-izobraževalnem področju — izobraževalne skupnosti. V tej slevilki »Prosvetnega delavca« objavljamo tudi osnutek zakona o srednjem šolstvu in novelirani zakon o posebnem šolstvu. V kratkem lahko pričakujemo objavo novega zakonskega osnutka o štipendiranju...

Vsi ti zakoni bistveno posegajo v delo prosvetnih delavcev, urejajo njihov položaj, opredeljujejo njihove pravice in dolžnosti. Zato je prav, da jih vsi naši prosvetni delavci temeljito proučijo, da razpravljajo o njih, da jih ovrednotijo in da dajo svoje predloge za njihovo boljše »končno formulacijo«. To je naloga in pravica slehernega prosvetnega delavca.

Na začetku novega šolskega leta smo! Lotimo se vseh naših nalog z zaupanjem in lastne sile, resno in odgovorno.

Koliko razžarjenih mladih s široko razprtimi očmi in z neprikritim radostnim vznemirjenjem je letos prestopilo šolski prag? Ne razočarajmo jih!

TOMO MARTELANC

Želimo praktično uporaben zakon, ne pa navodilo za medsebojne dogovore

Niti mesec dni nimamo več pred sabo, ko bo minil rok za dajanje pripomb na Osnutek predloga zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje v SR Sloveniji, vendar kaže, da se prava razprava o osnutku še ni pričela. To je precej razumljivo, saj je predvideni čas za razpravo padel ravno v dobo, ko so se šolski kolektivi razšli, ko so delavci, ki se posredno ali neposredno ukvarjajo s problematiko izobraževanja in vzgoje, na dopustih, ali pa proč od kolektivov, kjer bi se lahko pričela temeljita razprava o osnutku. Ni dvoma, da se bo takšna razprava prenesla v mesec september, še bolj pametno pa bi bilo, ko bi republiški sekretariat za prosveto in kulturo podaljšal čas za razpravo za približno mesec dni, da bi vzporedno z razpravo lahko po občinah in v republiki napravili določene analize, ki bodo nujno potrebne za določitev tistega, kar je v osnutku označeno samo s... %.

Ko smo obravnavali zvezni zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja, smo ugotovljali, da je le-ta splošen, da pa bodo republiški mnogo bolj konkretni,

precizni in obširni. Prepričani smo bili v to in prepričani smo tudi sedaj. Vendar sam osnutek ne daje slutiti, da bi bil republiški zakon posebno konkreten, precizen, da bi jasno preciziral vse stvari, ki so za financiranje vzgoje in izobraževanja nujne. Naj omenim le nekaj vprašanj, ne tistih, ki so postavljena alternativno, temveč tistih, ki bi jih moral osnutek vsaj alternativno predvideti: procentualna udeležba na posameznih virih, odnos družbeno-političnih skupnosti do izobraževalnih skupnosti, kriteriji za financiranje zavodov, struktura uporabe sredstev, strukturna sestava izobraževalnih skupnosti, odnos regionalnih izobraževalnih skupnosti in republiške izobraževalne skupnosti itd. Pretežno bi bilo v en mah dati svoje mnenje o vseh teh vprašanjih, rad bi se ustavil samo ob virih financiranja in ob odnosih regionalnih ter republiške izobraževalne skupnosti ter družbeno-političnih skupnosti, ker menim, da je to najbolj v neposredni zvezi.

Osnutek predvideva — upam, da predlog pravilno razumem —

stalne vire, ki so določeni z nekim procentom prispevka iz osebnega dohodka in drugo (5. člen), ter določene možne vires, ki jih posamezne ustanove namenijo oziroma dajo skladom ali izobraževalnim zavodom neposredno (6. člen).

V obrazložitvi osnutka je poudarjeno, da bi ob določenem procentu morala za osnovno dejavnost šol zadostovati sredstva iz 5. člena. To bo dejansko tudi moralo biti, ker gotovo so samo tista sredstva, ki so predpisana z zakonom, vse ostalo pa bi temeljilo na svobodnem dogovoru med izobraževalno skupnostjo oziroma posameznim zavodom in določeno ustanovo, ki poseduje gotova sredstva. Vendar me je pri teh stabilnih virih (5. člen) precej motilo določilo 8. člena, ki pravi: »Prispevek, ki ga občinske skupščine določijo za izobraževanje iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja (1. točka 5. člena), znaša najmanj... %...« in podobno v drugem odstavku istega člena. Kaže, da je dana le spodnja meja, katere se bodo občinske skupščine verjetno držale in katera prav gotovo ne bo

zagotavljala niti minimalnih pogojev za normalno delo šol. Za vsako desetinko procenta nad to spodnjo mejo pri udeležbi sredstev iz prispevka na osebni dohodek pa se bodo morale izobraževalne skupnosti in verjetno tudi zavodi sami potegovati s prizadetimi družbeno-političnimi skupnostmi. Zdi se mi, da to prav gotovo ne pomeni in ne zagotavlja tistega, kar smo od zakona pričakovali, namreč, da bodo viri stabilni, zagotovljeni in da se bodo zato zavodi lahko v večji meri posvetili notranjemu delu, razvoju samoupravnih odnosov itd. Dosedanja formulacija virov takšne stabilnosti prav gotovo ne zagotavlja in to je prav malo podobno splošno veljavnemu zakonu in v večji meri nakazuje razne medsebojne dogovore, ki so nam dobro poznani iz vse dosedanje prakse, odkar so bili ukiniti plačilni razredi.

Sredstva, ki jih določa 6. člen, so gotovo bolj deklarativna kot realna in stabilna in bi zato na takšen nestabilen vir, ki bo ponovno temeljil samo na podlagi medsebojnih dogovorov, v praksi ne smeli dosti računati. V kolikor bodo viri šestega člena zagotovljeni samo na ta način, kot predvideva osnutek, lahko rečemo, da takšni viri z zakonom sploh niso zagotovljeni, da teh virov praktično ni. Zakaj trdim to? Preprosto zato, ker kaže, da osnutek omenja samo možnost, ki je bila že v dosednji praksi, da posamezne ustanove lahko dajo — niso pa z nobenim predpisom zavezane — posameznim skupnostim ali pa zavodom določena sredstva. To je temeljilo na podlagi dogovorov, dobre volje tistega, ki ima denar, in na medsebojnem razumevanju. Na istem principu pa bodo takšni viri temeljili tudi sedaj, ker 6. člen ne določa nič več in tako zakon s tem členom k stabilnemu financiranju izobraževanja praktično ne prispeva nič.

Ne mislim pri tem, da zakon tega ne sme dopuščati, nasprotno, poudarjam samo, da to določilo ni nič novega, da je bilo to že vse v dosednji praksi in da ne prispeva k stabilnosti, kakršno želimo, ker temelji vse skupaj na pripravljenosti ene strani, ki je pa lahko v takšni ali pa drugačni finančni situaciji. Da iz takšnih medsebojnih dogovorov ne smemo pričakovati preveč in da bo treba zagotoviti sredstva po določilih 5. člena, moramo povzeti nauk iz dosedanje prakse, ko so zlasti po reformnih ukrepih podjetja in druge ustanove nerade prispevale v sklade določena sredstva. Sedaj pa bo odpor proti takšnim virom še večji, ker bo vsakdo videl tisti procent, ki je določen s 7., 8., 9., in 10. členom, in bo mislil, da to zadostuje. Težko si predstavljam, koliko bodo občinske skupščine samovoljno še pripravljene odstopiti izobraževalnim skupnostim iz svojih proračunskih sredstev, če bodo že po določilih petega člena morale odstopiti precejšen del osnovnih virov svojega proračuna.

Naslednje vprašanje, ki je s samimi viri ter predvsem delitvijo zbranih sredstev nujno povezano, pa je vprašanje organizacije in pristojnosti regionalnih ter republiške izobraževalne skupnosti. Ko gledam na ta vprašanja, ne mislim samo na lokalno porazdelitev in način financiranja določenih ustanov, temveč moramo v še večji meri videti kompetence posameznih izobraževalnih skupnosti ter odnos skupnosti do tistega, ki sredstva daje, do družbeno-političnih skupnosti. O prejšnjih vprašanjih predvideva osnutek več variant, med katerimi so nekatere skoraj smešne. (Visokošolske zavode naj bi financirale regionalne izobraževalne skupnosti in če bi bili ti v okviru občin, potem bi občine financirale univerze itd.)

V pogledu teritorialne organizacije izobraževalnih skupnosti bo potrebno prav gotovo zastopati stališče, da bomo imeli le majhno število močnih izobraževalnih skupnosti, ki bodo sposobne ter kompetentne v redu opravljati svoje funkcije. Majhna izobraževalna skupnost bi ne imela le te slabosti, da bi bilo

Kaj in kako finansirati?

Nekaj misli o osnutku predloga zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje v SR Sloveniji

Analiza osnutka zakona in prvih razprav, katerih sem se udeležil, nam odkriva mimo že znanih ugotovitev predvsem naslednjo problematiko:

1. Kaj finansirati?

Osnutek zakona nosi naslov »Financiranje izobraževanja in vzgoje«. Res, da sta oba termina tesno povezana vsebinsko, vendar v praksi le razlikujemo izobraževalne in vzgojno-varstvene ustanove. Ali bomo lahko ugotovili, kdo vse pri nas izobražuje in vzgaja? Na primer: v zdravstvu smo hitro na jasem, kdo zdravi. V omenjenem primeru pa to ni tako preprosto. Prvi problem bo, kako razmejiti finansiranje izobraževanja v gospodarskih organizacijah, kjer imajo lastne šolske zavode in usposabljanje za delovna mesta; kaj kriti iz sredstev določenega odstotka brutoosebnih dohodkov, ki je glavni in edini čvrsti vir sklada, ter koliko bo ostalo za preostale vrste šol. Nadalje — razmejitev glede sredstev med šolami, ki so pri podjetjih, in onimi, ki bodo financirane samo iz sklada. Tu bo spet medsebojno izigravanje.

Pravilno je, da so strokovne šole pri gospodarskih organizacijah in da jih te vzdržujejo. Kljub temu bodo morale imeti izobraževalne skupnosti zaradi koordinacije in enotnosti pregled tudi nad temi šolskimi zavodi, posebno v primeru enakih šol. Zato bo potrebno vse to točno precizirati v samem zakonu. Kljub navedene-

mu problemu bomo lahko ugotovili, katere institucije so izobraževalne in so upravičene do sredstev iz sklada. Te tudi navaja osnutek. Kaj pa bo z organizacijami, ki se pretežno ukvarjajo z vzgojnim delom, kot n. pr. domovi (internati), pionirske, mladinske in študentske organizacije? Te v predlogu niso predvidene. Verjetno bi se zataknilo pri odločanju, kdo vse vzgaja. Če bi financiranje vzgojne dejavnosti zajeli tako široko, obstaja spet nevarnost, da se bo pojavilo kup interesentov, ki bi z utemeljevanjem, da tudi vzgajajo, radi pristavili svoj »lonček« pod sklad. Občinske skupščine bi kmalu to možnost izkoristile in bi vsakega takega prosilca za dotacijo napotile na sklad. Zato bo potrebno v zakonu posebej navesti, katere vzgojne organizacije bi prišle v poštev. Pri domovih bo nujno zajeti vsaj vzgojno osebo.

Poseben problem bo pri onih izobraževalnih institucijah, katere si s proizvodnim delom ustvarjajo večje ali manjše lastne dohodke. Če bi te v celoti zajeli v sklad, potem ne bodo več stimulirane za delo, ker je lažje samo učiti praktično delo po učnem programu kakor pa hkrati proizvajati. Ako z njimi ne računamo, se bodo nekatere šole čutile prikrajšane, zlasti one, ki so po vsebini dela takšne, da ne morejo proizvajati, čeprav bi rade. V takih primerih se je uveljavila doslej praksa, zlasti na šolah kovinarske stroke, da je praktičen

pouk nosil stroške učnih delavnic, teorija pa je bila dotirana. Seveda tudi to ni bil povsod slučaj. Prav gotovo ne bomo smeli prezreti tudi tega problema.

2. Kako finansirati?

Današnji, vse močnejši poudarek na samoupravljanju bo moral upoštevati tudi ta zakon. V predlogu se še vedno čuti nezaupanje do prosvetnih delavcev. Pod takimi pogoji se samoupravljanje v prosveti ne bo moglo razviti. Če bi hoteli pri financiranju izobraževalno — vzgojnih ustanov zadostiti temu principu, je nujno, da so izobraževalne skupnosti glede na regije čim manjše (območja občin), ali pa, da se financirajo preko združenj določenih vrst šol.

Po teritorialnem principu je edino realna osnovna izobraževalna skupnost področje občine. Le-te naj bi se zavestno, na osnovi prostovoljne odločitve z glasovanjem na zasedanju skupščine opredelile za večjo epoto. Obsežnejše izobraževalne skupnosti pa ne smejo biti vsiljene od zgoraj, kakor si jih je morda idealno zamislil kdo izmed predlagateljev za zeleno mizo, odtrgan od vsakodnevnosti stvarnosti. To trditev utemeljujem z naslednjim:

a) občinske skupščine so doslej skoraj povsod zelo dobro skrbjele za one izobraževalne in vzgojne ustanove, za katere so se čutile dolžne in vezane, da zanje skrbijo, ker so bile v njihovi

pristojnosti. Kako pa izgleda, če ni te čvrste povezave z občinsko skupščino, nam »služijo za« primer medobčinski skladi za financiranje šol druge stopnje. Za te šole je njihova skrb skoraj v celoti odpovedala;

b) osnutek zakona sicer sramežljivo predvideva možnost izobraževalnih skupnosti v mejah občin. V nadaljnjem tekstu jih več ne omenja. Hkrati pa nalaga občinskimi skupščinam obvezo, da morajo kriti izdatke za osnovno dejavnost, če v skladu zmanjka sredstev. Katera občina bi odmaknjeni izobraževalni skupnosti izpolnila to obvezo, posebno še pri pičlih proračunskih sredstvih? Ali nas ni izučilo dosedanje financiranje šol druge stopnje?

Velike izobraževalne skupnosti kot Maribor, Celje, Koper in Ljubljana so preveč odmaknjene od neposrednega dela in življenja šol. Zaradi prevelikega področja ni mogoče obvladati pisane vrste izobraževalnih ustanov, zlasti pa ne specifičnosti posameznih vrst šol. Iz prakse doseganjih medobčinskih skladov vemo, da ni bilo mogoče priti do objektivnih meril in norm za delitev sredstev. Zato so obstajale velike možnosti »ribarjenja v kalnem«. Tako so dobili več denarja tisti, ki so bili bližje skladu, ali pa, da so znali glasnejše zahtevati, prepričljivo govoriti ali celo postavljalji sklad pred izvršeno dejstvo. Zaradi tega so nekatere šole shajale bolje na račun drugih. Nepravilnosti so bile še toliko večje, ker so pogosto odločali ljudje, ki razmer v šolah niso poznali, kazali pa so nezaupanje do učiteljskih kolektivov. Če že hočemo trdovratno vztrajati na tako velikih izobraževalnih skupnostih, potem je najbolje, da so vse šole druge stopnje zajete v republiški skupnosti. Zaradi tega ne bi bila ta nič bolj oddaljena od vsakodnevnosti stvarnosti. Verjetno bi nastopile celo nekatere prednosti glede urejanja mreže in nadaljnjega razvoja teh šol. Dosegli bi tudi večjo enostavnost. Najbolj objektivno in najbližje samoupravljanju v prosveti bi potekalo financiranje preko združenj izobraževalnih in vzgojnih ustanov. Mnoga združenja že obstajajo — tako združenje poklicnih, tehniških, ekonomskih šol, gimnazij, domov (internatov). Morda bi bilo nekoliko komplicirano ustanovljati še združenja za ostale vrste šol. Poseben problem bi predstavljale osnovne šole, ki jih je največ. Zanje bi morala obstajati občinska združenja. Imele pa bi v okviru republike koordinacijski odbor. Za visoke šole v Ljubljani in Mariboru pa združenje ne bi bilo potrebno.

(Dalje na 2. strani)

(Dalje na 2. strani)

Prvi pogled v svet znanja...

NOVOSTI SO PREDVSEM V VSEBINI NOVEGA ZAKONA

Nekaj vprašanj republiškega sekretarju za prosveto in kulturo Tomu Martelancu o dosedanjem poteku javne razprave o osnutku zakona o finansiranju izobraževanja in vzgoje v SRS

Res je, da se doslej javna razprava o osnutku zakona o finansiranju izobraževanja in vzgoje zaradi počitniškega časa ni mogla posebno razmahati, čeprav so tu problemi, ki jih vsi čutimo... Z začetkom šolskega leta bo ta problematika spet živeje zažvela v nas, zato se nadejamo novih predlogov in mnenj.

Z nekaj vprašanji v zvezi s to javno razpravo smo se obrnili do republiškega sekretarja za prosveto in kulturo Toma Martelanca in prejeli naslednje odgovore.

— Kako poteka javna razprava o osnutku zakona o finansiranju izobraževanja in vzgoje v SR Sloveniji?

Cedaje bolj razgibano. Osnutek zakona smo objavili še precej zgodaj, v začetku julija (glede tega smo prednjicili pred vsemi drugimi republikami), vendar je vmesni počitniški čas nujno ohromil živahnost razpravljanja. Zdaj ko so šolska poslopja spet oživila, upravičeno pričakujemo, da se bo tudi razprava o zakonu razvnela, zlasti ko bodo objavljene že točni izračuni k zakonskemu osnutku.

— Rok za javno razpravo je 20. september. Ali menite, da bo glede na počitnice zdaj dovolj časa za tehtno razpravo?

Da in ne. Za tiste, ki so že prej spremljali razpravo, zlasti o zveznem zakonu, je bilo časa na pretek, saj so lahko o tem zakonu razmišljali in razpravljali malone dve leti. Tisti pa, ki še doslej osnutka niso vzeli v roke, so vendarle malce na tesnem s časom. Menim pa, da imajo tudi »zamužniki« še možnost, da preberejo osnutek, da ga proučijo in pretejejo ter pošljejo svoje pripombe in predloge na republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

— Nekateri menijo, da je težko razpravljati o osnutku zakona, ker ni opremljen s točnimi izračuni?

To je deloma res. Zato se zdaj podivzamo, da bi čimprej objavili tudi te številke. Seveda pa bodo to podatki le globalnega značaja in ne bodo mogli sleherni šoli ali posameznemu prosvetnemu delavcu odgovoriti na vprašanje, kakšna sredstva bo prejela šola v prihodnjem letu in kakšni bodo njegovi osebni dohodki. To bo odvisno od meril in kriterijev ter od konkretnih pogodbenih odnosov med izobraževalno skupnostjo in med vzgojno-izobraževalnim zavodom. Sicer pa pri zakonu ne gre zgolj za razpravo o otipljivih številkah, temveč predvsem za vsebino novega zakona. In tu so pomembne novosti. Na primer, vzpostavljamo izobraževalnih skupnosti, se pravi novega samoupravnega mehanizma na področju vzgoje in izobraževanja. Naloga izobraževalnih skupnosti bo široka in odgovorna; njihova dolžnost ne bo samo deliti sredstev, temveč predvsem skrbeti za celoten razvoj izobraževanja in vzgoje na njihovem področju. Z novim zakonom uveljavljamo tudi nov družbeno-ekonomski položaj delovnih organizacij v šolstvu, tako da jim v duhu ustave zagotavljamo enakopraven status z drugimi delovnimi organizacijami. Sredstva za izobraževanje, ki prihodnje leto nemara ne bodo bistveno večja, se bodo zbirala avtonomno in neodvisno od proračunov prek samostojnih obveznih virov. Z novim zakonom se nam torej odpira vrsta vsebinskih in silno pomembnih vprašanj; zato ne bi bilo prav, če bi se ustavljali zgolj pri denarju.

— Kakšni so doslej predlogi, ki jih je prinesla javna razprava?

Predlog je že precej. Med njimi so nekateri zelo konstruktivni in tehtni. In tudi takšni, ki odpirajo nekatera nova vprašanja in nove vidike, tako da bodo lahko v pomembno oporo komisiji pri izdelavi predloga zakona. So pa, po drugi strani, tudi takšne pripombe, ki silijo izven okvira republiškega zakona, saj načenja vprašanja, ki smo jih že rešili

— Kakšni so doslej predlogi, ki jih je prinesla javna razprava?

Predlog je že precej. Med njimi so nekateri zelo konstruktivni in tehtni. In tudi takšni, ki odpirajo nekatera nova vprašanja in nove vidike, tako da bodo lahko v pomembno oporo komisiji pri izdelavi predloga zakona. So pa, po drugi strani, tudi takšne pripombe, ki silijo izven okvira republiškega zakona, saj načenja vprašanja, ki smo jih že rešili

IZ UREDNIŠTVA IN UPRAVE PD

Želimo sporočiti naročnikom »Prosvetnega delavca«, da smo globoko razočarani nad njimi: vprašujemo se, kdo naj bi na mesto njih poravnal naročnino za 10 list? Ali se komu zdi 10 list preveč — za 23 števil list, skupaj z radijsko prilogo in objavami sekretariata za prosveto in kulturo?

Zadnji čas je, da poravnate naročnino!

in nerazvitih področjih. Zal pa pri tem važnem in kočljivem vprašanju nekateri zavzemajo le preveč ozka stališča, tako kot jih vidijo republikli 1. januarja 1967. leta.

Kaj in kako finansirati?

(Nadaljevanje s 1. str.)

Predlog utemeljujem z naslednjimi:

a) večletna želja prosvetnih delavcev je, da bi po odpravi starega službenega sistema prejeli za enako delo enako nagrado. Višina prejemkov naj bi ne bila odvisna od gospodarske moči neke občine. Ali je kriv učitelj, če slučajno uči v gospodarsko šibki komuniji? Pri tem ne mislim na uravnilovko, temveč dosledno nagrajevanje po delu s poštenim vrednotenjem;

b) enake šole se med seboj najbolj poznajo glede na organizacijo pouka, vsebino dela in potreb. V okviru določenega združenja bi bilo najlažje izdelati objektivne kriterije in norme za delo ter hkrati za delitev sredstev. S tem bi preprečili posamezne neopravičene in nerealne zahteve posameznih šol. Tam

pa, kjer so razmere res kritične, sem prepričan, da bo tudi združenje lahko napravilo izjemo. Problematično bi bilo le, kako določiti razmerje med posameznimi vrstami združenj glede na kategorizacijo šol;

c) tudi v tej obliki financiranja bi lahko sodelovali predstavniki javnosti in zastopniki zainteresiranih gospodarskih organizacij, da bi bila s tem zagotovljena družbena kontrola, samoupravljanje pa neovirano.

Obstoječa združenja že imajo minimalni upravni aparat in finansiranje preko njih ne bi predstavljalo prekomernih, neekonomičnih stroškov.

S tem bi združenja dobila svoj pravi smisel. Lahko bi odigrala pomembno vlogo pri današnjem procesu uveljavljanja novih medsebojnih odnosov.

Branimir Lorenčič

Želimo praktično uporaben zakon

(Nadaljevanje s 1. str.)

njeno področje delovanja preveč specifično lokalno, temveč bo na eni strani zahtevala številne administrativne aparate (primerjajmo, kakšen aparat imajo zavodi za socialno zavarovanje), razen tega pa bi bile njene kompetence nasproti družbenopolitičnim skupnostim malenkostne.

V pristojnosti regionalnih izobraževalnih skupnosti bi morali biti samo tisti zavodi, ko so res lokalnega značaja, medtem ko bi vsi ostali zavodi, srednji, višji in visoki, morali biti v pristojnosti republiške izobraževalne skupnosti; s tega stališča bi prišli v poštev za obravnavo le 3. in 4. varianta osnutka za 29. in 30. člen.

Takšno stališče do organizacije in pristojnosti izobraževalnih skupnosti moramo obravnavati v prvi vrsti s stališča njihovega medsebojnega odnosa in odnosa do družbeno - političnih skupnosti. Zavedati se moramo, da bodo pred skupnostmi stale velike odgovornosti in da bodo morale imeti zato zadostne pristojnosti v odnosu do družbeno - političnih skupnosti. Male izobraževalne skupnosti tega prav gotovo ne bi imele. Decentralizacija, predvsem pa zavest posameznikov kot celote, še daleč ni šla tako daleč, da bi lahko vsi skrb ter odgovornost prenesli na šibke regionalne skupnosti. Republiška izobraževalna skupnost mora pri tem imeti v prvi vrsti vso odgovornost in za to tudi vse potrebne pristojnosti. Zakon v nobenem

zgolj skozi prizmo lastnih lokalnih koristi. Tok razprave lahko speljejo iz prave struge tudi pretirani pesimisti ali optimisti: tisti, ki v novem zakonu nečisto vidijo ničesar novega, in tisti, ki pričakujejo, da bo novi zakon kar čez noč rešil vse probleme gmotne narave na področju vzgoje in izobraževanja. Resnica je slejko prej v sredini. Končno oblikovani zakon bo nujno moral biti kompromis med željami in možnostmi, med potrebami in razpoložljivimi sredstvi.

— Kakšen bo potemtakem nadaljnji potek procedure ob sprejetju zakona?

Javna razprava o osnutku zakona se bo končala 20. septembra. Prav bi bilo, da naši prosvetni delavci s pridom izkoristijo ta čas in se kar najbolj dejavno vključijo v pretresanje zakona. Zlasti bi rad poudaril, da bo sleherni pripomba, predlog in mnenje — nadvse dobrodošlo in dragocen prispevek pri končnem oblikovanju predloga zakona. Republiški sekretariat bo do konca meseca predložil izvršnemu svetu in skupščini zakonski predlog. Tudi v tem času bodo prosvetni delavci in vsa slovenska javnost še imeli možnost vplivati na končno besedilo zakona. Pričakujemo, da bo republiška skupščina najpozneje konec oktobra ali v začetku novembra sprejela novi zakon o finansiranju izobraževanja in vzgoje. Potem pa nas seveda čaka še temeljito delo pri vzpostavljanju novih izobraževalnih skupnosti in pri pripravi za začetek njihovega dela. Novi zakon o financiranju izobraževanja in vzgoje bo torej začel veljati v naši republikli 1. januarja 1967. leta.

Upoštevajmo, da izhajajo večina teh naših bodočih samoupravljalcev iz gospodarsko in kulturno manj razvitih področij, s podožetja, da izhajajo v veliki meri iz socialno neurejenih in materialno šibkih družin; da je njihovo znanje iz osnovne šole bistveno slabše kot pri ostalih učencih (kot je nakazal že referat dr. Strmenčiča na skupščini Zveze pedagoških društev leta 1965); da imajo mnogokrat velike psihološke probleme zaradi prehoda iz domačega okolja v mesto, zaradi prehoda na šolo II. stopnje, zaradi navezovanja kontaktov s součenci, ki prihajajo iz čisto drugih krajev; da so imeli mnogokrat nejasne predstave o poklicu, ki so si ga izbrali ter o njegovi zahtevnosti, tako da se pri nekaterih prej ali slej pokaže potreba po reorientaciji; da jih je nekaj tudi umsko slabše razvitih, saj prihajajo deloma celo iz posebnih (»pomožnih«) šol, da jih vsaj do nedavnega določeni del ni imel popolne osnovne šole, ampak samo formalni trimesečni pripravljalni tečaj; da preživljajo negotovo dobo pubertete, ločeno od staršev, brez moralne opore v družini ter tako zlahka zaidejo na kriv pot; da imajo neenako podlago iz osnovne šole, kar mnogokrat tako otežkoča vpogled v njihove prirodne sposobnosti, da je ustrezno didaktično ravnanje skrajno težko, če nimamo ustreznih psihodiagnostičnih pripomočkov; da so individualne posebnosti teh učencev prav ob njihovi vključitvi v šolo, torej ravno tedaj, ko bi najbolj potrebovali pedagoške opore in individualne pomoči, za učitelja popolna neznanca; da se jih velik del uči poklica v težavnih razmerah itd.

Zaradi vsega tega je bilo že ob ustanovitvi Centra strokovnih šol na Centru razpisano delovno mesto psihologa ali socialnega delavca. To mesto je v začetku šolskega leta 1964/65 zasedla diplomirana psihologinja, ki je že takoj prvo leto svojega dela na tem popolnoma neobdelanem področju dosegla lepe delovne uspehe. Prav obsežnost in neobdelanost področja pa jo je prisilila, da se ni mogla lotiti nepregledne množice problemov, ki čakajo psihologa na šoli, ampak se je morala omejiti na »gašenje« v akutnih in neodložljivih individualnih primerih umsko slabše razvitih, vzgojno in socialno zanemarjenih, čustveno labilnih, zgrešeno poklicno usmerjenih, za učenje nemotiviranih, družbeno neprilagojenih in podobnih učencev. V večini teh primerov je našla primerno rešitev. Seveda pa še dolgo ni utegnila, individualno psihološko obdelati vseh učencev, ki so bili kakorkoli »problematični«; v šolskem letu 1964/65 je lahko zajela le 4 % učencev, medtem ko je problematičnih učencev gotovo mnogo več. V drugem letu obstoja psihološke službe na Centru, t. j. v šolskem letu 1965/66, pa je bilo proučevanih 11,50 % učencev (ali 308). Ta podatek kaže, da si je strokovna pomoč učencem, ki so imeli razne težave, pridobila zaupanje tako pri samih mladostnikih, kakor tudi pri tistih predavateljih, ki so to strokovno pomoč pravilno vrednotili.

Kljub svoji obremenjenosti z individualnim delom pa je našla psihologinja čas še za druge naloge; ob pomoči sodelavcev zavoda za šolstvo je izdelala osebni list za spremljanje osebnega in strokovnega razvoja učencev; izdelala in aplicirala je anketni vprašalnik o družinskih in socialnih razmerah učencev; izvedla je več skupinskih testiranj za ugotavljanje vzrokov slabšega učnega uspeha. V načrtu je imela, da s pomočjo znanstvenih metod izvrši izbor učencev ob vstopu v poklicne šole, nadalje izdelavo objektivnih testov znanja, sistematično spremljanje učencev od prvega razreda dalje itd. Pri svojem delu je stalno plodno sodelovala z zavodom za zaposlovanje, z vzgojno posvetovalnico, z zavodi za socialno delo, s psihologijsko posvetovalnico, z zdravstveno službo, z zavodom za šolstvo, s strokovno sekcijo šolskih psihologov itd.

In odziv na vsa ta njena prizadevanja? Že takoj v prvih mesecih se je začel pojavljati odpor proti njenemu delu, zlasti s strani novega vodstva Centra, kar se je kazalo že v formulaciji delovnega mesta v prvi nastavitveni odločbi in še bolj v 4-mesečnem zavlčevanju izstavitve nove namestitvene odločbe, v odklanjanju sodelovanja s psihologom, zlasti s strani predstojnika in predavateljev tako imenovanega II. oddelka Centra itd. Tako je oblačila poklicna šola na primer 30. maja 1966 odklonila sodelovanje s psihologom pri sprejemu novih učencev, saj po mnenju ene od predavateljic učenke te šole »ne potrebujejo logičnega mišljenja!« Ljubše kot znanstveno preverjene psihološke preizkušnje so jim sicer nestrokovne, vendar bolj domače »arabjatsprobe!« Ker je lahko omenjena šola od okoli 100 prijavljenih sprejela le 30 kandidatov, si lahko mislimo, koliko otrok je tako po krivem zavrnjenih in koliko osebnih krivic povzroče tako na naši mladini s svojim šušmarstvom.

Razen tega referendum o delovnem mestu psihologa, o katerem tu govorimo, ni prvi. Že junija 1965 je bil izveden podoben referendum, kjer pa je kolektiv — sicer z neznatno večino — vendarle sprejel delovno mesto psihologa. Kljub temu, da je kolektiv sam tako odločil, pa vodstvo Centra s to odločitvijo ni bilo zadovoljno ter je v juniju 1966 razpisalo nov referendum, na katerem je kolektiv končno popustil priporočanju vodstva.

Pa argumenti proti delovnemu mestu? V glavnem so bile: — »smo prva strokovna šola, ki ima psihologa« — (dovolj žalostno, da še nobena druga strokovna šola ni uvidela potrebe po psihologu!); — »psiholog ne more spremljati in reševati problemov učencev v trimesečnem pouku« — (kako pa, da lahko to delajo njihovi predavatelji?); — »medobčinski sklad ne da sredstev za to delovno mesto« — (kriminalne navedbe in fluktuacije, ki jih bo povzročilo naše zanemarjanje mladine, nas bo itak prisililo dati še mnogo večja sredstva, pa če jih bomo hoteli dati ali ne!); — »odkar je na naši šoli psiholog, se razredniki manj brigajo za svoje učence« — (na 5 strani obsegačem okvirnem programu dela psihologa na šolah, ki ga je sestavila sekcija za šolsko psihologijo pri Društvu psihologov SRS, je jasno povedano, kaj dela psiholog na šoli in poudarjeno, da nikakor ne posega v učiteljeve pedagoške dolžnosti in kompetence); — »razrednik je duša razreda in lahko rešuje sam vse probleme učencev« — (zlasti, če še upo-

ODVEČNA SKRB ZA MLADINO?

Dne 14. 6. 1966 je kolektiv Centra strokovnih šol v Ljubljani izglasoval ukinitev delovnega mesta psihologa na Centru, čeprav je psihologinja, ki je tam zaposlena, pokazala že po dveh letih svoje prakse lepe uspehe in dokazala potrebnost psihološke službe v tej ustanovi.

Oglejmo si pomen te odločitve поблиže. Pustimo ob strani vprašanje, ali je glasovanje oz. referendum res najprimernejša rešitev strokovnega vprašanja, kakršno je ukinitev delovnega mesta. Pustimo ob strani, da je sklep kolektiva v nasprotju s samim statutom Centra, ki daje ustrezno mesto tudi psihološki službi. Pustimo ob strani vse to in se ustavimo ob praktičnem pomenu tega ukrepa.

Center strokovnih šol obiskuje vse šolsko leto skoraj 2500 učencev; vsako trimesečje se vključijo v Center kakih 800 novih mladincev iz najrazličnejših krajev Slovenije. Vsi ti mladinci se usposablajo za poklice širokega profila, ki tvorijo osnovni strokovni kader v naših delovnih organizacijah; kot taki naj bi nekoč postali eden glavnih stebrov naše samoupravljanja. Kakšne pa so konkretne možnosti, da bodo to postali tudi v resnici?

Upoštevajmo, da izhajajo večina teh naših bodočih samoupravljalcev iz gospodarsko in kulturno manj razvitih področij, s podožetja, da izhajajo v veliki meri iz socialno neurejenih in materialno šibkih družin; da je njihovo znanje iz osnovne šole bistveno slabše kot pri ostalih učencih (kot je nakazal že referat dr. Strmenčiča na skupščini Zveze pedagoških društev leta 1965); da imajo mnogokrat velike psihološke probleme zaradi prehoda iz domačega okolja v mesto, zaradi prehoda na šolo II. stopnje, zaradi navezovanja kontaktov s součenci, ki prihajajo iz čisto drugih krajev; da so imeli mnogokrat nejasne predstave o poklicu, ki so si ga izbrali ter o njegovi zahtevnosti, tako da se pri nekaterih prej ali slej pokaže potreba po reorientaciji; da jih je nekaj tudi umsko slabše razvitih, saj prihajajo deloma celo iz posebnih (»pomožnih«) šol, da jih vsaj do nedavnega določeni del ni imel popolne osnovne šole, ampak samo formalni trimesečni pripravljalni tečaj; da preživljajo negotovo dobo pubertete, ločeno od staršev, brez moralne opore v družini ter tako zlahka zaidejo na kriv pot; da imajo neenako podlago iz osnovne šole, kar mnogokrat tako otežkoča vpogled v njihove prirodne sposobnosti, da je ustrezno didaktično ravnanje skrajno težko, če nimamo ustreznih psihodiagnostičnih pripomočkov; da so individualne posebnosti teh učencev prav ob njihovi vključitvi v šolo, torej ravno tedaj, ko bi najbolj potrebovali pedagoške opore in individualne pomoči, za učitelja popolna neznanca; da se jih velik del uči poklica v težavnih razmerah itd.

Zaradi vsega tega je bilo že ob ustanovitvi Centra strokovnih šol na Centru razpisano delovno mesto psihologa ali socialnega delavca. To mesto je v začetku šolskega leta 1964/65 zasedla diplomirana psihologinja, ki je že takoj prvo leto svojega dela na tem popolnoma neobdelanem področju dosegla lepe delovne uspehe. Prav obsežnost in neobdelanost področja pa jo je prisilila, da se ni mogla lotiti nepregledne množice problemov, ki čakajo psihologa na šoli, ampak se je morala omejiti na »gašenje« v akutnih in neodložljivih individualnih primerih umsko slabše razvitih, vzgojno in socialno zanemarjenih, čustveno labilnih, zgrešeno poklicno usmerjenih, za učenje nemotiviranih, družbeno neprilagojenih in podobnih učencev. V večini teh primerov je našla primerno rešitev. Seveda pa še dolgo ni utegnila, individualno psihološko obdelati vseh učencev, ki so bili kakorkoli »problematični«; v šolskem letu 1964/65 je lahko zajela le 4 % učencev, medtem ko je problematičnih učencev gotovo mnogo več. V drugem letu obstoja psihološke službe na Centru, t. j. v šolskem letu 1965/66, pa je bilo proučevanih 11,50 % učencev (ali 308). Ta podatek kaže, da si je strokovna pomoč učencem, ki so imeli razne težave, pridobila zaupanje tako pri samih mladostnikih, kakor tudi pri tistih predavateljih, ki so to strokovno pomoč pravilno vrednotili.

Kljub svoji obremenjenosti z individualnim delom pa je našla psihologinja čas še za druge naloge; ob pomoči sodelavcev zavoda za šolstvo je izdelala osebni list za spremljanje osebnega in strokovnega razvoja učencev; izdelala in aplicirala je anketni vprašalnik o družinskih in socialnih razmerah učencev; izvedla je več skupinskih testiranj za ugotavljanje vzrokov slabšega učnega uspeha. V načrtu je imela, da s pomočjo znanstvenih metod izvrši izbor učencev ob vstopu v poklicne šole, nadalje izdelavo objektivnih testov znanja, sistematično spremljanje učencev od prvega razreda dalje itd. Pri svojem delu je stalno plodno sodelovala z zavodom za zaposlovanje, z vzgojno posvetovalnico, z zavodi za socialno delo, s psihologijsko posvetovalnico, z zdravstveno službo, z zavodom za šolstvo, s strokovno sekcijo šolskih psihologov itd.

In odziv na vsa ta njena prizadevanja? Že takoj v prvih mesecih se je začel pojavljati odpor proti njenemu delu, zlasti s strani novega vodstva Centra, kar se je kazalo že v formulaciji delovnega mesta v prvi nastavitveni odločbi in še bolj v 4-mesečnem zavlčevanju izstavitve nove namestitvene odločbe, v odklanjanju sodelovanja s psihologom, zlasti s strani predstojnika in predavateljev tako imenovanega II. oddelka Centra itd. Tako je oblačila poklicna šola na primer 30. maja 1966 odklonila sodelovanje s psihologom pri sprejemu novih učencev, saj po mnenju ene od predavateljic učenke te šole »ne potrebujejo logičnega mišljenja!« Ljubše kot znanstveno preverjene psihološke preizkušnje so jim sicer nestrokovne, vendar bolj domače »arabjatsprobe!« Ker je lahko omenjena šola od okoli 100 prijavljenih sprejela le 30 kandidatov, si lahko mislimo, koliko otrok je tako po krivem zavrnjenih in koliko osebnih krivic povzroče tako na naši mladini s svojim šušmarstvom.

Razen tega referendum o delovnem mestu psihologa, o katerem tu govorimo, ni prvi. Že junija 1965 je bil izveden podoben referendum, kjer pa je kolektiv — sicer z neznatno večino — vendarle sprejel delovno mesto psihologa. Kljub temu, da je kolektiv sam tako odločil, pa vodstvo Centra s to odločitvijo ni bilo zadovoljno ter je v juniju 1966 razpisalo nov referendum, na katerem je kolektiv končno popustil priporočanju vodstva.

Pa argumenti proti delovnemu mestu? V glavnem so bile: — »smo prva strokovna šola, ki ima psihologa« — (dovolj žalostno, da še nobena druga strokovna šola ni uvidela potrebe po psihologu!); — »psiholog ne more spremljati in reševati problemov učencev v trimesečnem pouku« — (kako pa, da lahko to delajo njihovi predavatelji?); — »medobčinski sklad ne da sredstev za to delovno mesto« — (kriminalne navedbe in fluktuacije, ki jih bo povzročilo naše zanemarjanje mladine, nas bo itak prisililo dati še mnogo večja sredstva, pa če jih bomo hoteli dati ali ne!); — »odkar je na naši šoli psiholog, se razredniki manj brigajo za svoje učence« — (na 5 strani obsegačem okvirnem programu dela psihologa na šolah, ki ga je sestavila sekcija za šolsko psihologijo pri Društvu psihologov SRS, je jasno povedano, kaj dela psiholog na šoli in poudarjeno, da nikakor ne posega v učiteljeve pedagoške dolžnosti in kompetence); — »razrednik je duša razreda in lahko rešuje sam vse probleme učencev« — (zlasti, če še upo-

števamo, kakšna je mnogokrat strokovna usposobljenost učnega kadra v vajejskih in poklicnih šolah ter na kakšni strokovni višini so njihovi nazori, kar je med drugim razvidno tudi iz tega članka).

Svet Centra je na svoji redni seji dne 29. VI. 1966 sprejel odločitev kolektiva, t. j., da se definitivno ukine delovno mesto psihologa ter je določil psihologinji tudi odgovorni rok!

Upravičeno in zaskrbljeno se vprašujemo, ali taka odločitev res more in sme biti dokončna in to na eni največjih strokovnih šol v Sloveniji?

SLOVENSKO ZDRUŽENJE PSIHOLOGOV

Prof. Dr. Mihajlo Rostohar

Dne 7. avgusta 1966 smo pokopali v prijaznem Krškem odličnega slovenskega psihologa in pedagoga univ. profesorja v pok. dr. Mihajla Rostoharja. Zadnja leta je v neprestanem delu učil zaslužen pokoj na svojem posestvu na Goleku nad Leskovcem pri Krškem, kjer je še pripravil za tisk tri svoja poslednja psihološka dela: Osnove obče psihologije (izšlo leta 1964 pri DZS), Osnove socialne psihologije (izšlo 1965 pri MK) in Psihologija (izšlo 1966 pri DZS). V zadnjem letniku Šolske pedagogike je priobčil razpravo o začetnem bralno-pisalnem pouku.

V svojem življenju je profesor dr. Rostohar neprestano ustvarjal in je njegova velika zasluga, da se je pomen psihologije tudi na Slovenskem močno utrdil. Izhaja s Krškega polja, kjer se je rodil v Bregah v kmečki družini dne 30. julija 1878. Studiral je na Dunaju, kjer je tudi promoviral za doktorja filozofije. Ze rano se je začel zanimati za psihologijo in se je v tem smislu izpopolnjeval in izobraževal: že proti koncu visokošolskega študija v Gradcu, kjer je bil edini psihološki laboratorij na tedanjem avstrijskem ozemlju. Po opravljenem doktoratu pa se je poglavljal v psihološko problematiko in v praksi v znamenitem Wundtovem inštitutu v Leipzigu, ogledal pa si je tudi delavnost slavnega Krügerjevega. Kūlpeljeva in Stumpfovega inštituta, nakar je prevzel leta 1911 profesorско mesto na univerzi v Pragi; tam je ustanovil psihološki laboratorij na fiziološkem inštitutu medicinske fakultete. Tam je tudi predaval iz eksperimentalne psihologije. To je bil prvi psihološki laboratorij na ozemlju poznejše CSR. Svoje izsledke in nove poglede ob delu na področju eksperimentalne psihologije je objavil v znanstvenih revijah in v samostojnih publikacijah: bibliografija njegovih znanstvenih razprav je številna in bogata — nad 200 del. S svojimi spisi si je kmalu pridobil sloves prizadevnega znanstvenika in psihologa v bratski Češki, pa tudi drugod v tujini.

Prvo svetovno vojno je preživljal kot stotine drugih Slovencev na raznih bojiščih. Dne 23. oktobra 1918 je v Ljubljani na manifestacijskem zborovanju, na katerem je govoril, proglasil ustanovitev svobodne Slovenije ter organiziral vojaške sile za obrambo takratnih nacionalnih pridobitev. Ob nastanku stare Jugoslavije se je mnogo boril oziroma si prizadeval za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani in je bil v zadnji komisi njenega prvotnega člana. Takrat je nameral v bil v našem glavnem mestu ustanoviti katedro in inštitut za psihologijo. Zal mu le-to ni uspelo. Njegova velika želja je ostala neurešena do l. 1960. ko je dobila tudi ljubljanska univerza stolico za psihologijo; ustanovitev te stolice je bila največja zasluga našega profesorja.

Med obema vojnama je deloval v takratni CSR, zelo rad pa se je v vake počitnice vračal v domovino in čisto sodeloval kot predavatelj na seminarjih slovenskega učiteljskega. Od leta 1933—1937 je bil predsednik stalnega odbora za prirejanje vseslovenskih pedagoških kongresov in je tudi predsedoval na II. takem kongresu 1937 v Ljubljani. Na teh kongresih je imel širino predavanja iz otroške psihologije. Posebno se je zanimal in proučeval probleme psihologije branja, o čemer je razen člankov in razprav izdal l. 1934 samostojno publikacijo »Psihološke osnove začetnega branja s praktičnim navodilom za pouk branja« (v češkem jeziku), kare slovensko varianta »Začetno branje po analitično-sintetični metodi« je izdal l. 1961 v Ljubljani. Navedeno delo je sprejela slovenska pedagoška kritika s priznanjem.

Med okupacijo je sodeloval v narodnoosvobodilnem gibanju, od 1945 do 1948 je bil na Češkoslovaškem, ki mu je že bila posebno ob njegovi 60-letnici dal za njegovo delo vse priznanje. Ko se je leta 1948 vrnil iz CSR v slovensko domovino, je začel s psihološkimi predavanji na ljubljanski univerzi, kjer je leto pozneje ustanovil katedro za psihologijo s psihološkim inštitutom. Organiziral je predavanja, praktične delavnice in vzgojil vrsto odličnih znanstvenikov, ki nadaljujejo njegovo delo z največjo ljubeznijo in prizadevnostjo. Uspeh preteklih let je bilzu sto diplomiranih psihologov, ki se uspešno uveljavljajo na različnih področjih našega kulturno-prosvetnega in gospodarskega življenja.

S treh vidikov lahko vrednotimo delavnost profesorja dr. Rostoharja: kot zaslužnega znanstvenika na področju moderne psihologije, kot ustanovitelja psihološke katedre na ljubljanski univerzi in kot pedagoga slovenskih poklicnih psihologov. Zaslužnega slovenskega javnega delavca bomo ohranili s hvalečnostjo v najljepšem spominu!

ALBIN PODJAVORSEK

ZDRAVKO PIVK

RADIJSKA ŠOLA 1966-67

RTV Ljubljana začne z novim šolskim letom že dvajseto sezono radijske šole, se pravi oddaj, ki so namenjene kolektivnemu poslušanju v razredih pod vodstvom pedagoga.

Kakor doslej, bodo oddaje ustrezne učencem obvezne osemletne šole, in sicer v treh skupinah: za nižjo, srednjo in višjo stopnjo. Program je pripravila redakcija po posvetu z zavodom za šolstvo.

Kakor dozdaj, bo posamezna oddaja dvakrat na sporedu zavoljo turnusne ureditve pouka. Opozoriti pa moramo pedagoge na važno spremembo, ki letos v tej zvezi nastopa in ki jo je objavilo že Delo 12. 8. t.l.: oddaje, ki so vključene v popoldanski čas, bomo poslej oddajali na II. programu. Za to spremembo se je programski kolegij radia odločil zavoljo nujne sprostive opoldanskega 1. radijskega programa, pa tudi zato, ker je sprejem prek UKV oddajnikov boljši. Zaedamo se, da bodo trenutno nastale v zvezi s to predstavljeno težavo na tistih šolah, ki UKV sprejemnikov še nimajo, upamo pa, da si bodo v doglednem času tudi te šole zagotovile sredstva za nakup primernih aparatov in si tako ohranile možnost, da bogatijo pouk z učinkovitimi modernimi učno-vzgojnimi sredstvi, med katere gotovo sodi tudi radio.

Radijska šola bo torej na sporedu: srednja stopnja: torek ob 8.55 (I. program); sredo ob 14.05 (II. program);

višja stopnja: torek ob 14.05 (II. program), četrtek ob 8.55 (I. program);

nižja stopnja: petek ob 14.05 (II. program), sobota ob 8.55 (I. program).

V naslednjem priobčujemo še program radijske šole posameznih stopenj za prvo polletje.

Nižja stopnja:

Poslušalci teh oddaj se komaj privajajo zgolj slušnemu dožemanju, oddaje jih morajo torej pritegniti, zato bodo vse grajene na fabuli in malone vse bodo dramatizirane.

Radijska igra za otroke (vsako nedeljo ob 8.05)

4. 9. Tone Pavček: ČUDOVITO MESTO NIGAGRAD (ponovitev)
11. 9. Ivan Kaško: KDO JE TA FANT (ponovitev)
19. 9. Milan Bruič: DEKLICA IN METULJ (prva izvedba)
25. 9. Vera Alberht: PUNČKA SE JE VRNILA (ponovitev)
2. 10. Niko Grafenauer: NEDELJA V SENČNEM GOZDU (ponovitev)
9. 10. Friedrich Feld: ČAROBNI LOK (prva izvedba)
16. 10. Aleksander Marodič: NE-NAVADEN PES (ponovitev)
23. 10. Miroslav Košuta: FIZOLČEK (prva izvedba)
30. 10. VESELI TOBOGAN — javna otroška oddaja.

Nižja stopnja:

16. in 17. septembra: PRAVLJICA O POVODNEM MOŽU
23. in 24. septembra: ČRNI ČOPIČ
30. septembra in 1. oktobra: POJTE Z NAMI
7. in 8. oktobra: PALČICA
14. in 15. oktobra: ZLATA JESEN
21. in 22. oktobra: VSAKDO NAJ VZAME SVOJE

Pouk na elementarni šolski stopnji še ne poteka po predmetih, marveč po učnih enotah. Tem enotam se prilagaja tudi program radijske šole za nižjo stopnjo z naslednjimi tematskimi skupinami: 1. Življenje krog nas (odnosi med ljudmi, človek in delo, tehnika, kako in čemu izkorišča človek naravo, kako jo s svojim delom spreminja in podobno); teh oddaj bo letno 10 (5 + 5). 2. V naravi (vzbujanje zanimanja in ljubezni do narave ter navajanje k opazovanju); teh oddaj bo 9 (4 + 5). 3. Jezik in lepa knjiga (s temi oddajami posega radijski šola na važno področje jezikovne in literarne estetske vzgoje, saj bodo posredovale učencem v radijski obdelavi nekatera dela iz mladinske literature, predvsem tista, ki so predvidena, za čtivo temu bodo vzgajale otroka v zavestnega bralca in ljubitelja knjige); Sest oddaj (3 + 3). 4. Spominski dnevi (oddaje s tematiko iz NOB, programirane so pred prazniki, hkrati pa predstavljajo na tej šolski stopnji uvod v zgodovino); 3 oddaje (2 + 1). 5. Pojte z nami, otroci (glasbena vzgoja); 6 oddaj (3 + 3). 6. Rišite z nami (oddaje aktivirajo poslušalce z risanjem); 2 oddaji (1 + 1).

- 16/17-9 PRAVLJICA O POVODNEM MOŽU — uvodna oddaja
- 23/24-9 ČRNI ČOPIČ — vzgojna tematika
- 30/1-10 POJTE Z NAMI, OTROCI — glasbena
- 7/8-10 PALČICA — radijska priredba Andersenove pravljice
- 14/15-10 ZLATA JESEN — prirodopisna oddaja
- 21/22-10 VSAKDO NAJ VZAME SVOJE — korist domačih živali in odnos do njih
- 28/29-10 NAJMANJSI IN NAMLAJŠI NAŠE ČETE — zgodba iz NOB za Dan mrtvih
- 4/5-11 OD ČESA ŽIVIMO — vsako delo je častno
- 11/12-11 GLASBENA PRAVLJICA
- 18/19-11 KAJ VSE ZNA VETER — moč vetra in izkoriščanje njegove sile
- 25/26-11 DEKLICA Z JUNŠKIM SRCEM — zgodba iz NOB za 29. november
- 2/3-12 RIŠITE Z NAMI — slikanica ob zgodbi
- 9/10-12 KO VI SLADKO SPITE — nočni delavci
- 16/17-12 POJTE Z NAMI, OTROCI
- 23/24-12 SNEŽNA KRALJICA — priredba Andersenove pravljice

Srednja stopnja:

13. in 14. septembra: TATIČ
20. in 21. septembra: RAZSTAVA GLASBENIH SLIK
27. in 28. septembra: V KOPER GREMO
4. in 5. oktobra: NAJDALJŠA POT
11. in 12. oktobra: NEKOČ POD GORJANCI
18. in 19. oktobra: GIBAJOČA SE IN MIRUJOČA TELES

Višja stopnja:

13. in 15. septembra: MOJA DOMOVINA JUGOSLAVIJA
20. in 22. septembra: RAST MELODIJE
27. in 29. septembra: PIL SEM TE IN NE IZPIL, LJUBEZEN
4. in 6. oktobra: STRAŠNI KOLEDAR
11. in 13. oktobra: KAKO JE PRIŠEL KROMPIR K NAM
18. in 20. oktobra: SOZVOČJE V GLASE.

30/31-12 ni pouka

- 6/7-1 DVANAJST MESECEV — oddaja jih predstavlja po njihovih tipičnostih
- 13/14-1 BELA ZIMA — prirodopisna oddaja
- 20/-1 DEČEK S PIŠČALKO — Bevkova radijska igra za sklep semestra

Srednja stopnja:

Program radijske šole za srednjo stopnjo je namenjen 3., 4. in 5. razredu osemletke. Iz učnega programa izbiramo teme, ki jih je mogoče radijsko zelo dobro, ali pestrejšje obdelati, kot je to možno v razredu. Naše oddaje smo razdelili v sedem skupin.

Te skupine so naslednje:

»Mladinska književnost«. V njej seznanjamo šolarje z mladinskimi pisatelji in njihovimi deli. Poleg slovenskih avtorjev predstavimo tudi znane jugoslovanske pisatelje. Letos bomo pripravili šest oddaj pod tem skupnim naslovom.

Na to skupino se veže nova: Predstavljamo vam slikarja. Pripravili bomo eno samo oddajo v tem šolskem letu, ker še nimamo pravih izkušenj, saj je tema izrazito televizijska. Vendar pri obravnavanju mladinske knjige ne moremo mimo slikarja, saj postajajo ilustracije v knjigi enakovredne delu teksta.

Pod naslovom Naši kraji in ljudje bomo obdelali štiri slovenske kraje (njihov zgodovinski in zemljepisni oris, s čim se prebivalstvo v glavnem preživlja, običaji in navade). Z letošnjim prispevkom bomo v glavnem to skupino oddaj, ki jo obravnavamo že nekaj let, končali.

Spoznavanje družbe je skupina, ki po svoji tematiki razširja omenjeno Naši kraji in ljudje.

Šolski učni program spremljamo tudi v spoznavanju narave.

V oddajah, ki obravnavajo glasbeni pouk, bi se radi letos trdno držali učnega načrta osemletke in ustvarili z njimi vzorne šolske glasbene ure. Pripravljamo štiri oddaje.

Prav tako želimo utrditi pogoje o filmu in o gledaliških predstavah (omejimo se lahko le na eno gledališko oddajo).

Nekaj zanimivih tem je še v načrtu pod razno.

Program v I. polletju: 1966-67

- 13/14-9 TATIČ (radijska priredba znane mladinske povesti Franceta Bevka)
- 20/21-9 RAZSTAVA GLASBENIH SLIK (poslušanje glasbe)

27/28-9 V KOPER GREMO (iz skupine oddaj Naši kraji in ljudje)

4/5-10 NAJDALJŠA POT (živali potniki)

11/12-10 NEKOČ POD GORJANCI (spomini Vere Albreht na mlada leta pod Gorjanci in njeno pisanje za mladino)

18/19-10 GIBAJOČA SE IN MIRUJOČA TELES (spoznavanje narave)

25/26-10 KAKO IZKORIŠČA ČLOVEK NARAVNE SILE (voda, veter, blisk, grom, atomska sila)

1/2-11 SPOMENIK SVOBODE (Dan mrtvih — 1. nov. in spomenih na Urhu pri Ljubljani)

8/9-11 PRESKRBA VEČJEGA MESTA S HRANO (organizacija, skladišča, hladilniki)

15/16-11 FRANCE BEVK (mladinska književnost: avtorji in njihova dela)

22/23-11 NARODI V NAŠI REPUBLIKI (po učnem programu)

6/7-12 RUDARSKO NASELJE (Naši kraji in ljudje: Zagorje, Trbovlje, Hrastnik)

13/14-12 GLASBENA (ritmične vaje z uporabo taktovskih enot, upoštevaje tudi pavze)

20/21-12 FRAN LEVSTIK (mladinska književnost)

27/28-12 FILM (razgovor ob konkretnem filmu)

3/4-1 PRIMERNA PRIREDITEV (radijska priredba kakšnega literarnega dela)

10/11-1 KROPARSKI KOVAČI (Naši kraji in ljudje)

17/18-1 SREDNJEVEŠKO MESTO (ponovitev)

24/25-1 VLADIMIR NAZOR (mladinska književnost)

Višja stopnja:

Letošnji program radijske šole za višjo stopnjo bo vsebinsko zelo pester in širok. Osnovni cikli v letu 1966/67 so trije:

1. O slovenski književnosti med vojnama. Ta cikel bo logično nadaljevanje dosedanjih oddaj o moderni in sopotnikih. Trajal bo oba semestra in se bo nadaljeval še v prihodnje leto.

2. Šest oddaj o glasbi. Glasba je bila v zadnjih dveh letih boleča točka našega programa. Izkušnje kažejo, da sodelovanje z glasbeniki ni lahko, zato smo segli v arhiv po štiri leta star cikel kvalitetnih oddaj. Na sporedu bo v prvem semestru.

3. Šest oddaj o državljski vzgoji, ki naj bi bile na sporedu v drugem semestru, pa pomenijo resnično

novost in tudi tvegan poskus radijske šole za višjo stopnjo. Državljska vzgoja je namreč področje, kjer se pedagogi nimajo kam prida opreti in jim bodo tako te oddaje, če bodo uspele, lahko v občutno pomoč.

Ostali cikli so manjši (po tri oddaje), obravnavajo pa: biologijo, fiziko, kulturno zgodovino, matematiko (samo dve oddaji) in zemljepis. Nekaj oddaj je priložnostnih.

V podrobnostih pa je program prvega polletja takle:

- 13/15-9 MOJA DOMOVINA JUGOSLAVIJA — uvodna oddaja
- 20/22-9 RAST MELODIJE — prva glasbena oddaja. Avtor je dr. Valens Vodusek
- 27/29-9 PIL SEM TE IN NE IZPIL, LJUBEZEN — o življenju in delu pesnika dr. Alojza Gradnika
- 4/6-10 STRAŠNI KOLEDAR — prva od treh oddaj o pokopanih kulturah, govorila bo o kulturi Majev
- 11/13-10 KAKO JE PRIŠEL KROMPIR K NAM — vsebino pove že naslov
- 18/20-10 SOZVOČJE V GLASBI — druga glasbena oddaja. Avtor je prof. Pavle Sivic
- 25/27-10 PISATELJ FRANCE BEVK — pisateljevo življenje in delo

Srednja stopnja:

- 3/11-10 DRAGOCENA PESA — o sladkorni pesi
- 8/10-11 ZAPOREDJE MELODIJ V VEČGLASJU — tretja glasbena oddaja. Avtor je prof. Pavle Sivic
- 15/17-11 MED EVFRATOM IN TIGRISOM — o pokopanih kulturah na območju med tema rekama.
- 22/24-11 BORI, BORI, TEMNI BORI — o življenju Srečka Kosovela
- 1/12-12 APODOME SLUŽABNIKI — c atomih in njihovi praktični uporabnosti
- 6/8-12 VOKALNA IN INSTRUMENTALNA GLASBA — četrta glasbena oddaja
- 13/15-12 LOVCI NA MIKROBE — o Leeuwenhoeku in iznajdbi mikroskopa
- 20/22-12 PISATELJ JUŠ KOZAK — njegovo življenje in delo
- 27/29-12 STILIZACIJA IN FIGURACIJA MELODIJE — peta glasbena oddaja
- 3/5-1 DOBER DAN! — zabavna novoletna oddaja
- 10/12-1 MLADENIČ Z LADJE BEAGLE — o Charlesu Darwinu in njegovem velikem potovanju z ladjo Beagle
- 17/19-1 CAR RITMA — šesta in zadnja glasbena oddaja. Avtor je prof. Pavle Kalan.

13. septembra ob 8.55 (I. program)
14. septembra ob 14.05 (II. program)

TATIČ

Za uvod v letošnje šolsko leto smo izbrali povest Franceta Bevka »Tatič«.

Otroci so prebrali že veliko knjig pisatelja Franceta Bevka in je težko reči, katera jim je ostala bolj pri srcu (Luček in njegov škorec, Tovarša, Pastirci, Čarovnica Cirimbara, Pesterna, Grivarjevi otroci, Jagoda, Mali upornik in druge). Njegove zgodbe so lepe in domače in se otrokom takoj priljubijo. Iz njih veje ljubezen do mladih ljudi.

Povest »Tatič«, ki smo jo namenili za uvod v naš letošnji program, avtobiografsko delo. V njem je opisano življenje trgovskega vajenca,

ki razočaran spoznava, kako ga gospodar izkorišča. Slabi vpliv starejšega tovarša pa ga pripelje tako daleč, da postane tat. Tako se mora mladi trgovski vajenec vrniti domov. Ta povest je vključena v domače čtivo in jo bodo šolarji tako ali tako prebrali, vendar bo radijska priredba gotovo vzbudila še živahnejši razgovor v razredu in jim bo ostala še trdneje v spominu.

Pisatelju Francetu Bevku bomo posvetili kasneje še eno oddajo, v kateri bi radi podali majhen pregled čez vse njegovo delo, namenjeno mladini.

13. septembra ob 14.05 (II. program)
15. septembra ob 8.55 (I. program)

MOJA DOMOVINA JUGOSLAVIJA

Uvodna oddaja radijske šole za višjo stopnjo skuša predstaviti našo domovino Jugoslavijo. Avtor Zvone Kržišnik si je izmislil okvirno zgodbo o dveh mladih prijateljih, Slovencu Boštjanu Mraku in Angležu Johnu Walterju. Takole pravi:

Seznaniha sta se na počitnicah blizu Crikvenice. Težko bi bilo reči, zakaj sta se tako hitro sprijateljila. Največ je pripomoglo, da je Boštjan že prav dobro obvladal angleški jezik in se je tako z mladim Britancem zlahka sporazumeval. Razen tega sta bila enako stara — 17 let ter odlična plavalca in strastna podvodna ribiča.

Naj bo že tako ali tako, ob slovesu sta drug drugemu obljubila, da se bo njuno prijateljstvo do prihodnjega snidenja nadaljevalo v pismih.

Boštjan ni bil presenečen, ko je

iz Anglije prispela pošta, tembolj pa ga je začudila Johnova prošnja na koncu pisma: želel bi bolje spoznati Jugoslavijo.

»Žal mi je, da te na počitnicah nisem to in ono povprašal,« je pisal. »Če se ti ljubi, mi piši kaj več o svoji gostoljubni deželi. Zanima me prav vse. Ti si bistra buča — vem, da mi boš znal povedati tisto, kar je najbolj značilno in zanimivo.«

Boštjan se ni obotavljal. Zamislil se je, kaj vse bi kazalo povedati prijatelju. Priklical si je v spomin učenost, ki si jo je nabral v šoli, ter dogodke z izletov, ekskurzij in potovanj po Jugoslaviji. Razen tega je nekoliko pobrskal po učbenikih in raznih drugih priročnikih in...

in avtor mimogrede predstavi naše republike, njihovo prebivalstvo, zgodovino, gospodarstvo itd. V nekaj najbolj značilnih črtah.

Nižja stopnja:

14. septembra ob 14.05 (II. program)
17. septembra ob 8.55 (I. program)

PRAVLJICA O POVODNEM MOŽU

Za uvod v novo sezono bomo ponovili za mlade poslušalce pravljico, ne zgolj za prijetno poslušanje, ampak jim bo nudila tudi nekaj razmišljanja.

Zgodba je v svojem začetku in koncu realna, dogaja se v poletnih dneh neke ob vodi, kjer uživajo trije fantiči počitnice, v srednjem delu pa se prelije — po nesreči, ki se pripeti — ob Vanekovih halucinacijah v pravljico.

Ker Boštjan in Urban poznata tovarišovo mehko srce, izzivata Vaneka z ujetjo ribico, češ da jo bosta ubila. Vanek jima ribo siloma vzame in zaluča nazaj v vodo, potem pa vržeta fantina še njega v potok, seve bolj v šali kot zares, ker pač ne verjameta, da ne zna plavati. Ko spoznata svojo zmoto, se v strahu ne znajdeti in stečeta po pomoč. Vanek tone, a se končno vendarle reši in stvar se srečno konča.

Tistih nekaj sekund, kar je pod vodo, doživi Vanek v prividu podzvesti srečanje s povodnim možem. Stariha — čeprav sicer rad koga začopati in potlačiti v vodo, kakor se sam hvali — ne stori Vaneku nič žalega, ker ga pozna kot dobrega fantiča, ki rad poseda ob potoku in

veselo prepeva; le to zahteva, da ostane pri njem in ga zabava s petjem.

Da bi ga povodni mož navezal nase, mu prinese srebrnih igrač. A Vanek bi se raje igral z Boštjanom in Urbanom, ker ju ima še vedno rad in je prepričan, da ga nista iz hudobije vrgla v vodo. V njuni družbi je doživel toliko lepih ur, kot jih sam sameat nikoli ne bi mogel, zato želi nazaj k prijateljema. Toži pa se Vaneku tudi po atku in mami in niti zlate niti biserne igrače ga ne morejo premamiti, da bi pozabil nanju.

Povodni mož končno sprevidi, da fantovo srce ne more peti, če je žalostno, zato vrne Vaneku prostost in mu ponudi, da vzame s seboj tudi dragocene igrače. Hvaležen mu Vanek obljubi, da bo poslej še pogostejše posedal ob vodi in še lepše pel, najraje pesem o povodnem možu; dragocenosti pa odkloni.

Ko se pozneje prebujajo v maminem naročju, mu je žal, da ni vsaj drobne stvari vzel s seboj v dokaz svojega doživljanja. Šele ko se povsem zave, spozna, da so bile vse zgolj sanje.

Srednja stopnja:

20. septembra ob 8.55 (I. program)
21. septembra ob 14.05 (II. program)

RAZSTAVA GLASBENIH SLIK

Kakor se učimo brati, kakor se učimo gledati slike, tako se moramo učiti tudi poslušati glasbo. Tako nekako bi to povedali otrokom in želeli smo, da bi vsi v razredu to pot samo prisluhili. Mladi poslušalci so povabljeni na razstavo glasbenih slik. Samo zbrati se morajo in malo potruditi, pa bodo počasi odkrivali, kaj vse je skrito v glasovih najrazličnejših glasbil, kaj vse nam je hotel skladatelj povedati in vzbuditi v nas, kaj vse nam je naslikal — saj govorimo o razstavi glasbenih slik.

Milena Ogorelčeva, avtorica današnje glasbene ure, je izbrala za to priliko več skladb različnih skladateljev. Poslušali bomo le odlomke, ki največ povedo. Napisali so jih skladatelji raznih časov. Imen skladateljev si otroci seveda ne bodo mogli zapomniti, a za nekatere od njih so že slišali in v življenju jih bodo ob poslušanju glasbe vedno znova srečevali. Večkrat, ko jih bodo srečali, bolj se bodo zanimali zanje.

Skladbe, katerih odlomke bomo ob tej glasbeni šolski uri lahko poslušali, so naslednje:

Višja stopnja:

Modest Musorgski: Slike z razstave,

Jean Sibelius: Labod iz Tuonele, Camille Saint-Saëns: Mrtvaški ples,

Paul Dukas: Črnošolec, Nikolaj Rimski-Korjakov: Čmrljev let,

Camille Saint-Saëns: Živalski karneval,

Ottorino Respighi: Ptiči, slavček, Antonin Dvořák: Serenada v E duru, IV. stavek.

Ob tej izbrani glasbi bodo lahko otroci slišali, kaj vse je mogoče povedati z glasbo (prizori iz življenja, iz pravlice in celo iz živalskega sveta). Najrazličnejša razpoloženja (mogočnost, grozljivost, žalost, veselje) bodo slišali v teh odlomkih — vse izbrane skladbe so torej programske (imajo svojo vsebino), razen zadnje, v kateri ni skladatelj ničesar opisoval, pač pa je v njej zajeto čustvo. Vse omenjene skladbe so v oddaji povezane z zelo nazornim besedilom, tako da bodo šolarji brez vseh težav vsako skladbico pripravljeni sprejeti in bodo resnično doživeli razstavo glasbenih slik.

13. septembra ob 14.05 (II. program)
15. septembra ob 8.55 (I. program)

RAST MELODIJE

Osnovno vprašanje naše oddaje se glasi: Ali mislite, da so bile melodije vedno takšne, kakršne poznamo danes?

Včasih so bile mnogo skromnejše, obsegale so le po nekaj tonov, in če jih slišimo danes, nam navadno zvene nekam tuje, prav nič privlačno.

Kako se je melodia razvijala od najskromnejših začetkov in dobivala vedno popolnejšo podobo, nam bo skušala pokazati oddaja »Rast melodije«, prva iz cikla šestih glasbenih oddaj, ki bodo na sporedu v tem semestru. Pripravil jo je dr. Valens Vodusek.

Nižja stopnja:

ČRNI ČOPIČ

V letni program za nižjo stopnjo je tudi letos uvrščen nekaj oddaj, s katerimi želimo opozoriti otroka na poštene, lepe odnose med ljudmi, na odnose, kakršni naj bi vladali v naši družbi. Te vzgojne oddaje, če jih tako imenujemo, pa vendarle ne bodo dvignjen prst, ki zgolj žuga, ki zgolj prepoveduje, ki zviška in naravnost kaže na »grešnika«, marveč bo otrok, bo razredni kolektiv ob poslušanju iz fabule, iz situacije sam

Srednja stopnja:

27. septembra ob 8.55 (I. program)
28. septembra ob 14.05 (II. program)

V KOPER GREMO

To bo naše letošnje prvo potovanje, zato ni čudno, če bomo potovali k morju, saj nas vleče tja še s počitnice. Avtor naših podobnih oddaj Ernest Petrin nas bo popeljal s Tomažem in z vsemi šolarji v razredu na Koprsko.

Peljali se bomo z avtomobilom, seveda skozi Ljubljano, nato skozi Vrhniko, mimo Močilnika, skozi Posrno, Divačo, pri Črnem Kalu bomo že videli morje in ob njem Trst in od daleč še grad Socerb.

Med potjo si bomo ogledovali avtomobile in po njih ugotavljali, iz katerih dežel prihajajo k nam turisti.

In ko bomo že v Kopru, starodavnem mestecu s slavno preteklostjo, bomo zapeljali na Titov trg sredi mesta. Verjetno bo marsikdo opazil, da so imena ulic in trgovin napisana v dveh jezikih — poleg slovensčine še italijanščina. (Tu živijo tudi Italijani).

Nato se bomo seznanili z zgodovino mesta.

Kraj, kjer leži današnji Koper, je bil znan že v starem veku. Prvotno naselje je imelo grško ime Egida. Rimljani so mu pozneje rekli Capris ali Kozji otok in iz tega je nastalo tudi slovensko ime Koper. Koper je večkrat spremenil svoje ime. Nekaj časa so ga imenovali Justinopolis — po bizantinskem cesarju Justinianu. Pod vladjo oglejskih patriarhov pa je dobil ime Caput Istrae, to je »glava Istre«, od tod italijansko ime za Koper: Capodistria.

Mesto je dolgo pripadalo Benečanom. V mestu so gospodovale plemiške družine, ki so si s trgovanjem pridobivale veliko bogastvo. Mesto je bilo obdano z dvojnimi obzidjem, da se je lahko ubranilo pogostim napadom sovražnikov. Glavna vrata tega obzidja so ohranjena še danes.

Kljub slavni preteklosti pa Koper ni mogel napredovati. Ko je postal bližnji Trst prosta luka, je pričel hudo nazadovati. Še huje je bilo potem, ko so ti kraji prišli pod avstrijsko oblast. Tudi pozneje, pod Italijo, ni imel nobene veljave.

Sprehod po mestu je zelo zanimiv, saj so znamenitosti na vsakem koraku.

Danes se Koper spreminja: starodavni podobi mesta se pridružujejo nove moderne stavbe (stolpnice, stanovanjski bloki, hotel, moderno poslopje radijske postaje).

Tudi gospodarstvo v mestu se je zelo spremenilo (Tomos, Iplas, avto-

razbral tisto, kar mu hoče oddaja povedati. Tudi črno-belega slikanja se bomo izogibali. No, tale naša današnja štorija pa vendarle ni niti samo črno-bela, marveč celo zgolj črna in to hudo črna. Avtor Ernest Adamič se v njej poigra s črnim čopičem, ki slika tako črno, da bolj ne more.

Trije se domenijo, za igro: nekdo, ki vso stvar vodi, pa še Matjažek

busno podjetje Slavnik). Koprsko luko so pred nekaj leti uredili tako, da lahko v njej pristajajo tudi velike prekoceanske ladje. Leta 1958 je imela koprška luka okoli 30.000 ton tovarnega prometa, lani pa že 770 tisoč ton. Ko bo koprška luka zgrajena do kraja, bo promet še za 3 milijone ton večji. Za razvoj koprške luke bo izredno važna tudi železniška proga, ki so jo pričeli graditi iz pristanišča do železniške postaje Kozina na stari progi proti Pulju.

S koprsko luko se je naše slovensko morje uvrstilo v promet s svetovnimi oceani.

Višja stopnja:

23. septembra ob 14.05 (II. program)
24. septembra ob 8.55 (I. program)

in Alenčica. Slikali bodo fante in deklice, njihove navade in obnašanje. Naslikali in napačkali bodo podobno neobogljivega, trmastega, lažnivega in še in še slabega dečka in podobno prav tako poredne, jezikave, obrekljive, samovoljne in nevljudne deklice.

Slikali bodo samo črno, poln lonec črne barve bodo porabili. In res, slike, ki nastaejo, so tako neprikupne, da se mlada »sodelavca« upreta — češ, dečkov in deklic, ki bi imeli toliko slabih lastnosti — ni. In res jih ni! Je tako, da so eni trmast, drugi neobogljivi, tretji leni, četrti jezikavi. Naslikali so pač po en primerek tako popolno črn zgolj zato, da bodo tisti, ki bodo podobo videli, v tem velikem kupu slabosti spoznali svojo in se je zavedeli.

»Želimo pa,« sklene avtor svojo zgodbo, »da bi bilo mnogo dečkov in mnogo deklic, za katere bi uporabili svetle, lepe in prikupne barve; rdečo za vesele in pridne otroke, rumeno in modro in ne vem še kakšno lepo barvo za prizadevne, ustrezljive, tovariške — sploh take otroke, kakršne imamo radi. In da bi porabili, ko jih bomo spet slikali, čim manj črne barve.«

27. septembra ob 14.05 (II. program)
29. septembra ob 8.55 (I. program)

PIL SEM TE IN NE IZPIL, LJUBEZEN

Oddaja nestorju slovenskih pesnikov dr. Alojzu Gradniku na kratko in v okviru, primernem stopnji poslušalcev, povzema njegov pesniški opus po motivnih krogih in uvaža poslušalce v pomenski svet njegove pesniške govorice, njeno odzivanje na čas in njen vpliv na slovensko poezijo.

Osrednji motiv Gradnikove lirike pa je ljubezen, njej so posvečene najgloblje izpovedi, tu najbolj živo

Nižja stopnja:

izgoreva ogenj čustvovanja dozorevajočega in zrelega moža, ki mu ljubezen v skrajnih mejah pomeni nerazdružljivo celoto s smrtjo. Ker njegova ljubezenska hotenja ostajajo v življenju neizpolnjena, sega z njimi v zagrobnost, da tam do konca izživi svojo silo.

Zato tudi ima naša oddaja naslov »Pil sem te in ne izpil, Ljubezen« po prvem verzu iz pesmi »Eros-Tanatos«. Pripravil jo je prof. France Pibernik.

30. septembra ob 14.05 (II. program)
1. oktobra ob 8.55 (I. program)

POITE Z NAMI ...

Na robu mesteca so čez noč postavili veliko, pisano plateno streho. Otroci, ki so stanovali blizu prostora, kjer se je nagnetlo polno voz in druge zanimive robe, so raznesli veselo novico: cirkus je prišel! Vse se je nagnetlo h cirkusu in vse je kukalo na nenavadno prizorišče, ki je obetalo, da bodo prireditve res ne-

kaj posebnega. Še posebej privlačna je bila povorka, v kateri so koračkali: ravnatelj cirkusa, klovn, akrobati, artisti in krotilci zveri. S cirkusko godbo so prikoračkali na glavni trg in hrupno vabili na predstave. Za to povorko pa je na verigi vodil medvedka fantek Bonny, ki je s tole pesmico spodbujal medvedka k plesu:

ŽIVAHNO

1. Ple-ši me-do, ple-ši me-do, medved godr-njavček,

ple-ši me-do, ple-ši me-do, me-do moj plesalček.

Pleši me-do,
pleši me-do,
medved gornjavček.
Pleši me-do,
pleši me-do,
medo moj skakavček
Skoči me-do,
skoči me-do,
medved godrnjavček.
Skoči me-do,
skoči me-do,
medo moj skakavček.

Dvigni levo,
dvigni desno,
medved godrnjavček.
pa ne drži se tak resno
medo, moj rjavček.

Popoldansko prireditev so cirkuski ljudje za polovično vstopnino priredili za šolarje. To je bilo veselja ob vsemogočih vragolijah, ki so jih počenjali izvajalci. Najbolj pa so se otroci razveselili medvedka, ki je za konec predstave plesal in korakal. In za veselo slovo se je pod plateno streho iz vseh grl oglasila pesmica o medvedku godrnjavčku.

Srednja stopnja:

4. oktobra ob 8.55 (I. program)
5. oktobra ob 14.05 (II. program)

NAJDALJŠA POT

Oddaja smo imeli na programu že spomladi, a ker jo je takrat lahko poslušala samo ena izmena, jo ponavljamo.

Tema, ki jo obravnavamo v tej oddaji, ni vključena neposredno v učni program, vendar bo lahko rabila za poživitev in v bistvu tudi za utrjevanje obdelane snovi in spoznavanje narave, o selitvi ptic.

Snov je zajeta širše (selitev ptic, rib, žuželk, plazilcev, četveronožcev). Katera izmed živali opravi v letu najdaljšo pot? Da bi lahko odgovorili na to zanimivo vprašanje, je avtor oddaje, Ernest Adamič, »sklical« velik živalski zbor. Tu se živali oglašajo in pripovedujejo svoje življenjske težave in uspehe. Volk nam n. pr. razloži:

»Živali ne potujemo po svetu za svojo zabavo, kot na primer ljudje, ampak zato, ker nekaterim zmanjka hrane: ni več trave, ni več hroščev, gosenic, muh in kobilic. To velja v prvi vrsti za nekatere ptice.

Živalski zbor je živahen. Živali nastopajo s svojimi najosnovnejšimi značilnostmi (igralci jih dobro posnemajo in nekatere značilnosti podarijo). Zvemo, katere živali se selijo, kako daleč, v katere dežele, kako potujejo in kolikokrat na leto.

Rekli bi, da prepotujejo najdaljše poti severni jeleni. Ti živijo v velikih čredah v Sibiriji in Severni Ameriki. Vsako leto morajo potovati tudi tisoč kilometrov do pašnikov, ki so spet ozeleneli.

Vendar prepotuje lastovica 16.000 kilometrov v letu, jegulja 18.000, delfin 30.000 km, tun 50.000 km. Je mogoče, da bi prepotovala katera izmed živali še večje daljave? Polarna čigra ne prestopa potuje. Svoje gnezdo ima daleč na severu, ko je tam pomlad sredi junija. Do avgusta ji odrastejo mladiči in takrat se umaknejo tamkajšnji zgodnji zimi in odlete na jug, a ne samo v Afriko, temveč do kopnine na južnem tečaju. To pot prepotujejo v štirih mesecih. Takrat se preseli pomlad na južni tečaj. Spet jim sije sonce noč in dan. Mladiči odrasčajo in spet je treba na daljino pot, nazaj na severni tečaj. Tako prepotuje polarna čigra v enem letu sto tisoč kilometrov. Oddaja bo primerna za 3., 4. in 5. razred.

STRAŠNI KOLEDAR

Začetek oddaje o kulturi Maja, prve od treh takih oddaj o pokopanih kulturah, nas bo ponesel v leto 1839, ko je prišel v Srednjo Ameriko kot odpravnik poslov ZDA mladi starinoslovec John Lloyd Stephens, ki je iskal sledove nekega neznanega ljudstva in jih, po pripetljajih, ki jih tu ne bomo opisovali, tudi našel.

»Pogled na nepričakovano najdeni spomenik,« je zapisal Stephens, »nas je prepričal, da so bile stvari, ki smo jih iskali, zanimive ne samo kot ostanki neznanega ljudstva, ampak tudi kot umetniška dela, ki so kot nove odkrite zgodovinske listine dokazovale, da ljudstvo, ki je nekoč stanovalo na ameriški celini, ni sodilo med divjake.« Kmalu zatem je

Stephens odkril celo mesto. Takrat je zapisal: »Pod nama je ležalo mesto razvalin kot razbita ladja v morju. Njeni jambori so se izgubili, njeno ime je izginilo, njeno moštvo se je potopilo in nihče nam ne zna povedati, od kod je prišla, čigava je bila, kako dolgo je bila na poti, zakaj se je potopila. Kdo je bilo izgubljeno moštvo, moramo uganiti le iz zgodovne podobnosti v gradnji vozila, morda pa tega ne bomo nikoli z gotovostjo zvedeli!«

Vendar nekaj odgovorov na vprašanja, ki so se takrat zastavljala Stephensu, že poznamo. V nekaj letih bomo baje lahko z gotovostjo odgovorili skoraj na vsa. O tem, kar pa že zdaj vemo o kulturi Maja, pa bo govorila naša oddaja.

7. oktobra ob 14.05 (II. program)
8. oktobra ob 8.55 (I. program)

Nižja stopnja:

PALČICA

V letošnji program smo uvrstili tudi nekaj oddaj; v katerih bomo šolarjem predstavili nekatera dela iz mladinske literature, predvsem tista, ki so na nižji šolski stopnji predvidena nekako kot obvezno čtivo — bodisi domače bodisi skupno, razredno.

Tokrat bo to priredba ljubke Andersenove pravljice Palčica. Za radio prirejena, se pravi, v obliki igrice bo, upamo, mladim poslušalcem še bolj blizu in gotovo jih bo čustveno globoko zajela.

Kratka vsebina.

Živela je žena, ki si je silno želela otročiča. Pri čarovnici je dobila ječmenovo zrno in ga vsadila. Spomladi je zrasel prečudovit cvet, sredi njega pa je sedela majhna in ljubka deklica. Bila je komaj za palec velika in imenovali so jo Palčica.

Neke noči je ugrabila Palčico krastača za nevesto svojemu sinu. Na lokvanjevem listu sredi vode je morala deklica čakati, da bo vse pripravljeno za poroko. Jokala je, zamislila se je ribam, spodjedle so lokvanjev list, da je odplaval in jo tako rešile drugega žabona.

Potem je doživljala razne pustolovščine.

Na samotnem listu je ugledal deklico hrošč, jo zgrabil in odletel z njo vrh visokega drevesa. A ker ni bila všeč drugim hroščem, jo je spet odnesel in odložil na cvet marjetice.

Poslej si je Palčica skozi poletje

in jesen pomagala, kakor je vedela in znala. Zima pa je bila trda. Deklica si je iskala zavetišča in končno postala gostja poljske miši. Ta jo je imela rada, a namenila jo je za ženo krtu. Ko jima je črni samotar razkazoval svoje prostrano podzemno domovanje, so v nekem rovu naleteli na mrtvo lastovico. Palčici se je ptica smilila, stkala ji je iz bilk odejo in jo pregrnila. Tedaj je ptica spet oživela. Vso zimo je Palčica skrbela zanj, spomladi pa ji je lastovica ponudila, da jo odnese v svobodo. Deklica ni mogla na skrivaj zapustiti gostoljubne miši. Ostala je in si morala poslej prestati in tkati balo. Bila je žalostna, ker krtu ni marala za moža. In kadar je le mogla, se je stihotapila na sonce, da se je vsaj malce ogrela.

Jesen naj bi bila poroka. Se poslednjič se je šla posloviti od sonca. Tedaj se je spet srečala z lastovico. In tokrat je privolila, da jo ptica odnese s seboj v tople, južne kraje.

Pristali sta daleč na jugu. Tu si je Palčica poiskala prelep cvet za svoj dom. A v tem cvetu je že prebival princ, poglavar varuhov cvetov, tistih drobnih bitij, ki cvetove ob sončnem vzhodu odpirajo in jih na večer zapirajo. Palčica se je hotela umakniti, a princ jo je poprosil, naj ostane pri njem in naj mu bo žena. Imenoval jo je poslej Maja in bila sta srečna in dolgo sta živela v svojem cvetnem domu.

11. oktobra ob 8.55 (I. program)
12. oktobra o 14.05 (II. program)

Srednja stopnja:

NEKOČ POD GORJANCI

Tudi ta naša oddaja je namenjena mladinski književnosti. Z njo bomo predstavili pesnico in pisateljico Vero Albrehtovo. »Nekoč pod Gorjanci« je naslov, njene zbirke spominov, posvečenih krajem in ljudem njene mladosti. Njene zgodbe in pesmi se zelo pogosto vračajo v kraje pod gozdnatimi Gorjanci, v Novo mesto in na grad Dražgovec blizu Sentjerneja.

V svojih spominih je predstavila mladini svet lepote, ki ga je gledala takrat z mladimi očmi in uživala z mladim srcem.

Se posebej smo hoteli razveseliti šolarje z njenimi ugankami (saj so gotovo že našli in prebrali njeno zbirko ugank — Orehi).

V mladinskih časopisih (Ciciban,

Pionir, Pionirski list) srečamo njene pesmi za mladino. O svojih pesmih za otroke in za odrasle pravi Vera Albrehtova, da so ji pomagale živeti tako v lepih kot v težkih dneh.

Lani je praznovala sedemdesetletnico. Že dolgo živi v Ljubljani, in če bi jo vprašali, ali so bila njena dijaška leta v Ljubljani ali licejska leta, kakor so jih takrat imenovali — kaj hudo drugačna, kot so dijaška leta današnje mladine, bi nam rekla: bila so drugačna in spet niso bila. Mladi ljudje so takrat, kot danes izdajali svoje literarne liste in se zbirali v svojih društvih. Med svojimi najlepšimi spomini hrani srečanje dijaške mladine z Ivanom Cankarjem.

Oddajo je pripravila Neža Maurer.

KAKO JE PRIŠEL KROMPIR K NAM

Krompir je pri nas ena najmlajših kmetijskih rastlin. Njegova prvotna domovina je zahodna Južna Amerika, Čile, Peru; kakor kažejo izkopanine, so ga tam poznali in uporabljali že v predzgodovinski dobi. Španci so prinesli krompir domov in v Italijo. Irci so ga začeli gojiti v 17. stoletju in zanesli na Angleško, Škotsko in pozneje v Severno Ameriko. Nemčija ga je spoznala med tridesetletno vojno in takrat so ga španski in nizozemski vojaki zanesli tudi na Češko. Toda nepoučeni kmetje niso marali zanj. Pot so mu utrle šele slabe žitne letine in lakota. Tako se je v nemških in od tam v naših deželah udo-

mačil šele v 19. stoletju in postal naš vsakdanji kruh.

Naše ljudstvo krompir različno imenuje. Na Koroškem mu pravijo n. pr. podzemšče hrušče, na Tolminskem, v Zilji in Kranjski gori — čompe, v Podjuni in Meziški dolini — laška repa ali repica, v Gornjem gradu — turška repa, na Dravskem polju — bobi, v Prekmurju — krum-peljni, v Slovenskih goricah — krum-piš; lepo ime je podzemljica. Ime »krompir« pa je verjetno popačenka iz nemškega »die Grundbirne« (zemeljska hruška).

Naša oddaja prikazuje boj za krompir in proti njemu, njegovo končno zmago, znake propadanja in našo skrb, da ga ohranimo.

Nižja stopnja:

14. oktobra ob 14.05 (II. program)
15. oktobra ob 8.55 (I. program)

ZLATA JESEN

»Spoznavanje narave« ima v učnem programu po pravici važno mesto, saj moramo že malega šolarja navajati tudi na to, da opazuje življenje v naravi in pojave v njej, spoznavati ga moramo s tem, kako človek naravo izkorišča in po svoji volji spreminja, še posebej pa ga ne smemo pozabiti vzgajati v ljubitelja narave, saj mu bo lahko dajala vse življenje najlepše doživljanje, če jo bo znal gledati in če ji bo znal pri-

sluhiti.

Tudi radijska šola bo skušala po svojih močeh pomagati pri tem, čeprav je jasno, da zgolj beseda ne more odtehtati ekskurzije, opazovalnih nalog, raziskovanja in podobno. Pripomogla pa bo, upamo, vendarle, da bo začel otrok bolj opazovati življenje okrog sebe, da se bo navadil sam razvozljavati uganke, ki jih zastavlja narava, in iskati odgovorov na vse neštete — zakaj.

Srednja stopnja:

18. oktobra ob 8.55 (I. program)
19. oktobra ob 14.05 (II. program)

GIBAJOČA SE IN MIRUJOČA TELES

V oddaji, ki jo ponavljamo, bomo opazovali vsakdanje pojave v svoji najbližji okolici.

Opazovali bomo telesa, ki mirujejo, in telesa, ki se gibljejo.

Vsebinski razgovor med sinom in očetom bi bila v zelo zgoščeni obliki naslednja misel:

Vsako telo ostaja v svojem stanju mirovanja ali premočrtnega gibanja, če nanj ne deluje nobena sila.

Brž ko začne na kakšno telo delovati ves čas enaka sila, se bo telo

gibalo enakomerno pospešeno; to pomeni, telesu se bo vsako sekundo enako spremenila hitrost.

V tako zgoščeni obliki je videti oddaja kar malo težka za srednjo stopnjo, vendar pridemo do navedenih osnovnih misli o gibanju in mirovanju teles s pomočjo sproščene pogovora na prehodu ob vsakdanjih dogodkih. Če bodo šolarji na oddajo nekoliko pripravljeni, jo bodo dojeli in osvojili.

Tekst za oddajo nam je napisal ing. Franc Žerdin.

Višja stopnja:

18. oktobra ob 14.05 (II. program)
20. oktobra ob 8.05 (I. program)

SOZVOČJE V GLASBI

»Sozvočje v glasbi« je druga oddaja iz glasbenega cikla radijske šole za višjo stopnjo. Medtem ko je bil v prvi oddaji govor o rasti melodije, o tem, kako se je razvijala iz preprostih, le nekaj taktov obsega-jočih do vedno popolnejših melodij, bo ta oddaja govorila o naprednejši

stopnji glasbenega izražanja, o sozvočju. Tudi sozvočje se je prav tako razvijalo iz preprostih osnov, na primer dvoglasnega petja, do popolnejših oblik. Kakšni so bili njegovi začetki in kakšna njegova pot, bo v naši oddaji povedal prof. Pavel Šivic.

21. oktobra ob 14.05 (II. program)
22. oktobra ob 8.55 (I. program)

VSAKDO NAJ SI VZAME SVOJE

Podrobni učni načrt, ki ga je redakcija dobila na vpogled, predvideva nekako za to čas pogovore o domačih živalih in njihovem pomenu za človeka ter njegovo gospodarstvo. Zato je ilustracijo ob tej temi uvrstila tudi v svoj program.

Obdelana je v obliki dramatizirane bajke, zato upamo, da jo bodo otroci z veseljem poslušali in zlahka dojeli, kar jim hoče povedati.

Zgodba je prav preprosta, zgovorna pa tudi dovolj, da ji bodo tudi prvošolčki zlahka sledili.

Osnutek predloga zakona o usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je z datumom 1. 8. 1966 razposlal v široko razpravo prvi osnutek predloga zakona o usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Dopolnilne predloge in pripombe zbira republiški sekretariat za prosveto in kulturo, Ljubljana, Zupančičeva 3/IV — do 20. septembra t. l.

OSNUTEK PREDLOGA ZAKONA o usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju

1. člen

S tem zakonom se ureja usposabljanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (v nadaljnjem besedilu: otroci) od predšolske vzgoje do vključitve v delo.

2. člen

Za otroke iz prejšnjega člena se štejejo:

- duševno prizadeti,
- vedenjsko in osebnostno moteni,
- gluhi, naglušni in otroci z govornimi motnjami in hibami,
- slepi in slabovidni,
- telesno prizadeti, dolgotrajno bolni in otroci na okrevanju.

3. člen

Usposabljanje otrok se organizira v posebnih zavodih za usposabljanje (v nadaljnjem besedilu: posebni zavodi) in z drugimi oblikami.

Vključevanje otrok v posebne zavode, prešolanje in odpust iz posebnih zavodov ureja posebni predpisi.

4. člen

Posebni zavodi zlasti:

- skrbijo za vsestranski telesni in duševni razvoj otrok, blažijo in odpravljajo motnje oziroma posledice teh motenj in zato organizirajo pedagoško, zdravstveno, socialno, psihološko in druge strokovne službe;
- sodelujejo z delovnimi in drugimi organizacijami ter organi pri uresničevanju pravičnega odnosa družbenega okolja do otrok in pri njihovem vključevanju v aktivno življenje;
- sodelujejo s starši oziroma skrbniki pri pravilni negi in vzgoji otrok; v ta namen organizirajo z njimi posvetovanja in druge oblike sodelovanja.

5. člen

Posebni zavodi se ustanovljajo po vrstah motenj, navedenih v 2. členu tega zakona.

Posebni zavodi imajo lahko v svojem sestavu predšolsko ustanovo, osnovno šolo, poklicno šolo, delavnice za delovno usposabljanje, dom in ustrezno terapevtsko enoto. Posebni zavodi lahko obsega eno ali več od navedenih organizacijskih enot.

Organizacijske enote iz prejšnjega odstavka so lahko tudi v sestavi drugega ustreznega vzgojno-izobraževalnega, zdravstvenega ali socialnega zavoda.

6. člen

Kolikor ni s tem zakonom drugače določeno, se smiselno uporabljajo predpisi o posameznih vrstah šol in drugih vzgojnoizobraževalnih zavodov tudi na ustrezno vrsto posebnih zavodov.

7. člen

Po tem zakonu se postopoma zagotavlja usposabljanje otrok, ki so dopolnili 3. leto starosti. Če to zahteva narava motnje, pa se usposabljanje zagotovi tudi mlajšim otrokom.

8. člen

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo izda na predlog zavoda za šolstvo SRS smernice za prilagoditev predmetnika in učnega načrta osnovne šole za posebne osnovne šole za duševno prizadete otroke (v nadaljnjem besedilu: posebne osnovne šole) in za osnovne šole pri posebnih zavodih.

9. člen

Otrok preneha z obveznim šolanjem na posebnem osnovni šoli v primeru, če se ugotovi, da je sposoben za prestop na drugo šolo, oziroma, da je nesposoben za šolanje.

10. člen

Posebna osnovna šola je dolžna organizirati celodnevno varstvo za otroke, ki nimajo zagotovljenega primerne varstva in vzgoje v družini.

11. člen

S poklicnim usposabljanjem si otroci pridobijo znanje, ki je potrebno za delovna mesta; ustrezna njihovim sposobnostim in nagnjenjem.

Poklicno usposabljanje se organizira v:

- poklicnih šolah pri posebnih zavodih;
- drugih šolah druge stopnje;
- s priučevanjem na delovnih mestih v posebnih zavodih ter v gospodarskih in drugih delovnih organizacijah.

Poklicne šole pri posebnih zavodih delajo po predmetniku in učnem načrtu ustreznih poklicnih šol s tem, da šolanje v teh šolah lahko traja dalj časa.

12. člen

Otroci, ki zaradi težje duševne in telesne prizadetosti niso sposobni za šolanje, se v posebnih zavodih usposabljujejo za delo.

Podrobnejše določbe o organizaciji in delu posebnega zavoda iz 1. odstavka tega člena predpiše republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo v soglasju z republiškim sekretarjem za prosveto in kulturo.

13. člen

Domovi dajejo otrokom oskrbo, zdravstveno nego, skrbijo za njihovo kulturno življenje ter sodelujejo s šolami pri vzgojno-izobraževalnem delu.

V domove se vključijo tisti otroci, ki morajo zaradi socialnih razmer spremeniti okolje, oziroma za katere to terja organizacija usposabljanja.

14. člen

Odpravljanje in oblaževanje takih motenj v telesnem in duševnem razvoju, ki ne terjajo vključevanja v posebne zavode, opravljajo vzgojne posvetovalnice, otroški dispanzerji, logopedске ambulante, ambulante za urjenje motorike in druge socialnozdravstvene ustanove.

15. člen

Posebne zavode, ki sprejemajo otroke z območja vse republike, ustanovi skupščina SR Slovenije.

Posebne zavode lahko ustanovijo tudi druge družbeno-politične skupnosti in delovne organizacije pod pogoji, ki so določeni po tem zakonu.

Soloobveznim otrokom, ki niso vključeni v posebne zavode, katere je ustanovila SR Slovenija, mora občina zagotoviti usposabljanje v posebnih osnovnih šolah.

Posebni zavodi lahko ustanavljajo v soglasju z ustanoviteljem oddelke zunaj svojega sedeža.

16. člen

Republiški sekretar za prosveto in kulturo predpiše v sporazumu z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo minimalne pogoje glede prostorov, opreme in drugih pripomočkov za usposabljanje, ki jih morajo izpolnjevati posebni zavodi.

Posebni zavodi sme pričeti z delom, ko republiški sekretar za prosveto in kulturo z odločbo ugotovi, da so izpolnjeni pogoji iz prejšnjega odstavka tega člena.

17. člen

Usposabljanje v posebnih zavodih se organizira v oddelkih in drugih enotah tako, da je omogočeno individualno delo z otroki.

Republiški sekretar za prosveto in kulturo v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo določi pedagoške normative o številu otrok v oddelkih in drugih enotah zavoda.

18. člen

Učitelji, vzgojitelji in drugi strokovni delavci v posebnih zavodih organizirajo in vodijo usposabljanje otrok in so odgovorni za to, da posebni zavodi dosegajo smotre usposabljanja.

Vzgojitelji za predšolske ustanove in domove morajo imeti vsaj višjo izobrazbo ustrezne defektološke smeri.

Učitelji za pouk na posebnih osnovnih šolah morajo imeti najmanj višjo izobrazbo iz ortopedsko defektološke smeri.

Učitelji za razredni pouk za gluhe, naglušne, slepe in slabovidne morajo imeti najmanj višjo izobrazbo ustrezne defektološke smeri.

Učitelji za razredni pouk v osnovnih šolah pri drugih posebnih zavodih morajo izpolnjevati pogoje za učitelje razrednega pouka v osnovni šoli in si pridobiti izobrazbo ustrezne defektološke smeri.

Učitelji za predmetni pouk na osnovnih šolah pri posebnih zavodih morajo izpolnjevati pogoje za učitelje predmetnega pouka v osnovni šoli in izobrazbo ustrezne defektološke smeri.

Učitelji v poklicnih šolah pri posebnih zavodih so lahko tisti, ki izpolnjujejo pogoje za učitelje v poklicnih šolah in imajo izobrazbo defektološke smeri.

Delavci, ki opravljajo druge strokovne službe v posebnih zavodih, morajo imeti višjo ali visoko izobrazbo ustrezne stroke.

19. člen

Ravnatelj posebnega zavoda mora izpolnjevati pogoje za učitelja, vzgojitelja ali drugega strokovnega delavca tega zavoda in imeti vsaj 5 let prakse v svoji stroki.

Ravnatelj posebne osnovne šole ali osnovne šole pri posebnem zavodu mora izpolnjevati pogoje za učitelje te šole in imeti najmanj 5 let vzgojno-izobraževalne prakse pri usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

20. člen

Republiški sekretar za prosveto in kulturo predpiše evidence in knjige, ki jih morajo voditi posebni zavodi.

21. člen

Prosveto-pedagoško službo v posebnih zavodih, ki jih je ustanovila SR Slovenija, opravlja zavod za šolstvo SRS, v drugih posebnih zavodih pa jo opravljajo zavodi za prosveto-pedagoško službo v skladu s posebnimi predpisi.

Za organizacijo strokovnega nadzora nad delom zdravstvene in socialne službe skrbi republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo.

22. člen

Strokovni delavci v posebnih zavodih morajo izpolniti s tem zakonom določene pogoje glede izobrazbe najpozneje v 5 letih od uveljavitve tega zakona. Če strokovni delavci v določenem roku ne izpolnijo predpisanih pogojev in jih delovna organizacija ne more razporediti na druga ustrezna delovna mesta, jim posebni zavod izda odločbo o prenehanju delovnega razmerja. Delovno razmerje preneha z dnem izročitve odločbe.

23. člen

Posebni zavodi se financirajo v skladu s posebnimi predpisi.

24. člen

Izvršilni predpisi na podlagi tega zakona morajo biti izdani najpozneje do pričetka šolskega leta 1967/68.

Predpisi, izdani na podlagi zakona o posebnem šolstvu, ostanejo v veljavi, dokler ne bodo na podlagi tega zakona izdani drugi predpisi.

25. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po dnevu objave v »Uradnem listu SRS«.

OBRAZLOŽITEV

osnutka predloga zakona o usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju

Posebno šolstvo v SR Sloveniji se je po spremembi zakona o posebnem šolstvu (Ur. list LRS št. 34/60) tako po številu novo ustanovljenih posebnih zavodov kot tudi po vsebini usposabljanja motenih otrok znatno razvilo.

Posebni zavodi že preraščajo okvire vzgojno-izobraževalnih zavodov in postopoma prehajajo na kompleksno rehabilitacijo. Pedagoški oziroma defektološki službi se pridružujejo pri usposabljanju otrok tudi socialna,

zdravstvena, psihološka in druge službe. Zaradi teh vsebinskih sprememb je postal sedanji zakon o posebnem šolstvu preozek. Že leta 1964 je bil pripravljen osnutek predloga zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o posebnem šolstvu, toda te spremembe in dopolnitve so bile samo terminološke, zato je bila komisija za usklajevanje republiških predpisov z ustavo mnenja, da ni potrebno sprejeti novega zakona. Vendar pa so delavci v posebnih zavodih že takrat predlagali republiškemu sekretariatu za prosveto in kulturo, da naj pripravi osnutek novega zakona, ki naj bi predvidel tudi velike vsebinske spremembe na področju usposabljanja prizadetih otrok.

Osnutek je sestavljen na podlagi proučevanja vsebinskih sprememb in razvoja usposabljanja prizadetih mladine ter ustreznih določb splošnega zakona o šolstvu (Uradni list SFRJ, št. 4-48/64). Značilnosti osnutka so naslednje:

— Posebni zavodi ne opravljajo le vzgojno-izobraževalnega dela, marveč tudi rehabilitacijo oziroma rehabilitacijo (v besedilu osnutka: usposabljanje) prizadetega otroka. Temu ustrezata tudi naslov osnutka.

— Osnutek predvideva klasifikacijo motenj in prizadetosti otrok, ki so v SR Sloveniji splošno v rabi (2. člen). Pripominjamo, da sedanji zakon o posebnem šolstvu take klasifikacije ne vsebuje. Pri pripravi osnutka sedanega zakona se je bilo treba izogniti sesifikaciji, ki jo določa pravilnik o kategorizaciji in evidenci otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (Ur. list FLRJ, št. 27/60), ker je bila že takrat v Sloveniji praksa, da so se med prizadeto mladino šteli tudi vedenjsko in osebnostno moteni otroci. Novi splošni zakon o šolstvu je vključil tudi to mladino med prizadeto mladino in tako upošteval stališče slovenskih defektologov.

— Osnutek predvideva začetek usposabljanja takoj ko se ugotovi motnja oziroma hiba. Zato obvezuje družbo, da postopoma zagotovi usposabljanje prizadetih otrok že od 3. leta starosti dalje, v posebnih primerih pa tudi že prej, če to zahteva narava motnje oziroma hibe (7. člen).

— Naziv posebna osnovna šola se v osnutku uporablja samo za osnovno šolo za duševno prizadete otroke, za vse druge šole pa se uporablja izraz osnovna šola pri posebnem zavodu. Predmetnik in učni načrt za osnovne šole bo potrebno prilagoditi za posebne osnovne šole in za osnovne šole pri posebnih zavodih (8. člen).

— Osnutek predvideva intenzivnejše usposabljanje in pomoč staršem prizadetih otrok s tem, da naj posebni zavodi organizirajo celodnevno varstvo (10. člen).

— Osnutek ureja tudi poklicno usposabljanje, in sicer v najširši obliki od usposabljanja otrok samo za nekatere delovne operacije prek priučevanja na delovnih mestih za določene poklice do izobraževanja na srednjih šolah, zlasti poklicnih (11. člen).

— Glede ustanavljanja posebnih zavodov predvideva osnutek, da prevzame ustanoviteljske pravice in obveznosti SR Slovenije za te tiste posebne zavode, ki sprejemajo otroke s področja vse Slovenije. Občine naj bi prevzele ustanoviteljske pravice in obveznosti do posebnih osnovnih šol (15. člen). Ustanoviteljske pravice in dolžnosti do posebnih zavodov niso v celoti urejene, zlasti velja to za posebne zavode za vedenjsko in osebnostno motene otroke, ki bi jih morale po ukinitvi okrajav prevzeti občine.

— Za ustanovitev posebnih zavodov predvideva osnutek, da bo republiški sekretar za prosveto in kulturo v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo predpisal minimalne pogoje glede opreme, prostorov in drugih pripomočkov za usposabljanje, ki jih bodo morali izpolnjevati posebni zavodi (16. člen). S tem v zvezi bo imenoval posebno strokovno komisijo, ki bo ugotovila, če so izpolnjeni pogoji za začetek delovnih zavodov.

— Novost v osnutku so tudi določbe o strokovnih delavcih. Predvidena je vrsta in stopnja izobrazbe strokovnih, zlasti pedagoških delavcev, ki je potrebna za usposabljanje otrok v posebnih zavodih (18. člen).

Republiški sekretar za prosveto in kulturo naj bi po osnutku predloga zakona izdal dva izvršilna predpisa, s katerima bi podrobneje uredil nekatere strokovne zadeve v zvezi z usposabljanjem prizadetih mladine. Ti izvršilni predpisi so:

— Smernice za prilagoditev predmetnika in učnega načrta za posebne osnovne šole (8. člen).

— Evidence in knjige, ki jih morajo voditi posebni zavodi (20. člen).

Republiški sekretar za prosveto in kulturo naj bi v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo izdal dva izvršilna predpisa:

— Pogoji glede prostorov, opreme in drugih pripomočkov za usposabljanje, ki jih morajo izpolnjevati posebni zavodi (16. člen).

— Pedagoški normativi o številu otrok v oddelkih in drugih enotah posebnih zavodov (17. člen).

Republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo naj bi po osnutku izdal podrobnejše določbe o organizaciji in delu posebnega zavoda za težje duševno ali fizično prizadete otroke (12. člen).

Osnutek predloga zakona o usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju je pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo v sodelovanju s komisijo za posebno šolstvo republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, zavodom za šolstvo SRS in Poslovno defektologov Slovenije. Osnutek pošiljamo v široko razpravo vsem posebnim zavodom — zainteresiranim organom in organizacijam.

Ljubljana, dne 29. julija 1966.

Namestnik
republiškega sekretarja
Boris Lipužič l. r.

Če še niste, takoj naročite

PRIROČNIK ZA PROSVETNE DELAVCE

da ne boste ostali brez njega, kot so mnogi lani, ker so ga prepozno naročili!

Prosimo, odrežite in izpolnite naročilnico in pošljite jo v ovojnici ali nalepljeno na dopisnici čimprej na naš naslov: CANKARJEVA ZALOŽBA, Ljubljana, Kopitarjeva 2-II, p. p. 201/IV.

NAROČILNICA:

Podpisani(a):
stanujoč(a): zaposlen(a)
poklic:
naročam izv. PRIROČNIKA ZA PROSVETNE DELAVCE za šol. leto 1966-67 po ceni 18 N-din za izvod. Kupnino bom poravnal po prejemu računa.
PRIROČNIK (e) pošljite na naslov:
Datum: Podpis, za pravne osebe tudi pečat

VEČ SKRBI DRUŽBENE MU IZOBRAŽEVANJU

S seminarja za učitelje družbenih znanj v poklicnih šolah

S seminarja za učitelje družbenih znanj v poklicnih šolah, ki so v SR Sloveniji splošno v rabi (2. člen). Pripominjamo, da sedanji zakon o posebnem šolstvu take klasifikacije ne vsebuje. Pri pripravi osnutka sedanega zakona se je bilo treba izogniti sesifikaciji, ki jo določa pravilnik o kategorizaciji in evidenci otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (Ur. list FLRJ, št. 27/60), ker je bila že takrat v Sloveniji praksa, da so se med prizadeto mladino šteli tudi vedenjsko in osebnostno moteni otroci. Novi splošni zakon o šolstvu je vključil tudi to mladino med prizadeto mladino in tako upošteval stališče slovenskih defektologov.

— Osnutek predvideva začetek usposabljanja takoj ko se ugotovi motnja oziroma hiba. Zato obvezuje družbo, da postopoma zagotovi usposabljanje prizadetih otrok že od 3. leta starosti dalje, v posebnih primerih pa tudi že prej, če to zahteva narava motnje oziroma hibe (7. člen).

— Naziv posebna osnovna šola se v osnutku uporablja samo za osnovno šolo za duševno prizadete otroke, za vse druge šole pa se uporablja izraz osnovna šola pri posebnem zavodu. Predmetnik in učni načrt za osnovne šole bo potrebno prilagoditi za posebne osnovne šole in za osnovne šole pri posebnih zavodih (8. člen).

— Osnutek predvideva intenzivnejše usposabljanje in pomoč staršem prizadetih otrok s tem, da naj posebni zavodi organizirajo celodnevno varstvo (10. člen).

— Osnutek ureja tudi poklicno usposabljanje, in sicer v najširši obliki od usposabljanja otrok samo za nekatere delovne operacije prek priučevanja na delovnih mestih za določene poklice do izobraževanja na srednjih šolah, zlasti poklicnih (11. člen).

— Glede ustanavljanja posebnih zavodov predvideva osnutek, da prevzame ustanoviteljske pravice in obveznosti SR Slovenije za te tiste posebne zavode, ki sprejemajo otroke s področja vse Slovenije. Občine naj bi prevzele ustanoviteljske pravice in obveznosti do posebnih osnovnih šol (15. člen). Ustanoviteljske pravice in dolžnosti do posebnih zavodov niso v celoti urejene, zlasti velja to za posebne zavode za vedenjsko in osebnostno motene otroke, ki bi jih morale po ukinitvi okrajav prevzeti občine.

— Za ustanovitev posebnih zavodov predvideva osnutek, da bo republiški sekretar za prosveto in kulturo v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo predpisal minimalne pogoje glede opreme, prostorov in drugih pripomočkov za usposabljanje, ki jih bodo morali izpolnjevati posebni zavodi (16. člen). S tem v zvezi bo imenoval posebno strokovno komisijo, ki bo ugotovila, če so izpolnjeni pogoji za začetek delovnih zavodov.

— Novost v osnutku so tudi določbe o strokovnih delavcih. Predvidena je vrsta in stopnja izobrazbe strokovnih, zlasti pedagoških delavcev, ki je potrebna za usposabljanje otrok v posebnih zavodih (18. člen).

Republiški sekretar za prosveto in kulturo naj bi po osnutku predloga zakona izdal dva izvršilna predpisa, s katerima bi podrobneje uredil nekatere strokovne zadeve v zvezi z usposabljanjem prizadetih mladine. Ti izvršilni predpisi so:

— Smernice za prilagoditev predmetnika in učnega načrta za posebne osnovne šole (8. člen).

— Evidence in knjige, ki jih morajo voditi posebni zavodi (20. člen).

Republiški sekretar za prosveto in kulturo naj bi v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo izdal dva izvršilna predpisa:

— Pogoji glede prostorov, opreme in drugih pripomočkov za usposabljanje, ki jih morajo izpolnjevati posebni zavodi (16. člen).

— Pedagoški normativi o številu otrok v oddelkih in drugih enotah posebnih zavodov (17. člen).

Republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo naj bi po osnutku izdal podrobnejše določbe o organizaciji in delu posebnega zavoda za težje duševno ali fizično prizadete otroke (12. člen).

Osnutek predloga zakona o usposabljanju otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju je pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo v sodelovanju s komisijo za posebno šolstvo republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, zavodom za šolstvo SRS in Poslovno defektologov Slovenije. Osnutek pošiljamo v široko razpravo vsem posebnim zavodom — zainteresiranim organom in organizacijam.

Ljubljana, dne 29. julija 1966.

Namestnik
republiškega sekretarja
Boris Lipužič l. r.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja prosvetne delavce na naslednje knjige:

- Roman Oberlintrner, KAKO POMAGATI SLABŠIM UČENCEM 18,80 N-din
- Dr. Vid Pečjak, POGLAVJA IZ PSIHOLOGIJE 13,00 N-din
- Dr. Franc Strmčnik, ANALIZA SOLSKIH KAZNI 22,00 N-din
- Dr. Janez Sagadin, POVEZOVANJE POUKA S PROIZVODNIM DELOM 24,00 N-din
- Tjeplov, ORIS KIBERNETIKE 26,00 N-din
- Dr. Mihajlo Rostohar, PSIHOLOGIJA 15,00 N-din

V septembru izideta:

- Dr. Stanko Gogala, OBČA METODIKA
- Gustav Šilih, DIDAKTIKA

Knjige dobite v vseh knjigarnah ali pa jih naročite naravnost pri Državni založbi Slovenije, Ljubljana, Mestni trg 26.

Program TV v šoli v I. polletju 1966-67

12. septembra: O DRZI CLOVESKE-
GA TELESNA
12. septembra: PROSTOR IN GIBA-
NJE
26. septembra: OTROKOVA POT V
SOLO
3. oktobra: POKRAJINA NA ZEM-
LJEVIDU IN BREZ NJEGA
10. oktobra: KOMPOZICIJA V LI-
KOVNI UMETNOSTI
17. oktobra: NEVARNA POTA
24. oktobra: PO SLEDEH XIV. DI-
VIZIJE
31. oktobra: VARČEVANJE
2. novembra: SVETLOBA IN VA-
LOVANJE
7. novembra: OSOZOA
14. novembra: RAZVOJ CLOVEKA
21. novembra: ELEKTROENERGET-
SKI SISTEM SFRJ
28. novembra: PARTIZANSKE
SOLE
5. decembra: FIZIKALNE LASTNO-
STI PLINA
12. decembra: OD DREVESA DO
PAPIRJA
19. decembra: OB SPOMENIKIH
NOB
26. decembra: VODIČ PO ORKE-
STRU ZA MLADE LJUDI
9. januarja: ZUNANJA TRGOVINA
— UVOZ IN IZVOZ
16. januarja: USTAVNI SISTEM
SFRJ

Vsaka ura bo imela letos dodatek: uporaba mladinske periodike v šoli, navodilo za izdelavo katerega predmeta pri tehničnem pouku, kako zbiramo podatke, katere razglednice so lepe, rekreacijske vaje za učence itd. Od-
daje bodo še vedno ob ponedeljkih ob 11.40 in ob četrtkih ob 16.10. Vse-
bina prvih dveh oddaj bo objavljena v radijski prilogi Dela 19. 9.
Se vedno bodo šole prejemale tekste in ankete. Uredništvo TV šolskih oddaj bo hvalečno za odgovore in mnenja.

Razpisi delovnih mest

Osnovna šola Negova, občina Gor-
nja Radgona razpisuje prosto
delovno mesto učitelja za ma-
tematiko in fiziko.
Pogoj: PRU za matematiko in
fiziko ali U z večletno prakso
na tem področju.
Stanovanje zagotovljeno.

Osnovna šola Lojze Hostnik-Jovo,
Gabrovka, podružnica Dole pri
Litiji — 2 učitelja za razredni
pouk, samske sobe. Prošnje
pošljite osnovni šoli Lojze
Hostnik-Jovo, Gabrovka.

Osnovna šola Kočevje — 2 učite-
lja za matematiko in fiziko,
PRU ali P; 1 učitelj za tehni-
čni pouk, PRU.

Osnovna šola Kočevje, podružni-
ca Polom — 1 učitelj za raz-
redni pouk, U.

Osnovna šola Kočevje, podružni-
ca Koprivnik — 1 učitelj za
razredni pouk, U.

Osnovna šola Kočevje, podružni-
ca Trava — 1 učitelj za raz-
redni pouk, U.

Osnovna šola Kočevje, podružni-
ca Zelje — 1 učitelj za raz-
redni pouk, U.

Osnovna šola Janko Premrl-Voj-
ko, Koper — 1 učitelj za mate-
matiko in fiziko ali fiziko in
tehnični pouk. PRU ali P,
samsko stanovanje. Ponudbe
sprejemamo do zasedbe delov-
nega mesta.

Učiteljske in gimnazija Maribor,
Gospodstvska 10 — 1 učitelj za
metodiko glasbene vzgoje za
dobo enega leta, P; 1 učitelj
za metodiko in šolsko delo za
dobo dveh let, P; 1 učitelj za

metodiko in šolsko delo za do-
bo enega leta, P. Stanovanja
ni.

Gimnazija Ptuj — 1 učitelj za
matematiko in fiziko, P; 1 učite-
lj za fiziko in matematiko,
P; 1 učitelj za telovadbo (mo-
ški), P.

Osnovna šola I. Slovenj Gradec
razpisuje delovno mesto učite-
lja za biologijo in kemijo,
PRU ali P. Nastop službe s
1. X. 1966. Na voljo je samska
soba.

Osnovna šola Veliki Gaber, obči-
na Trebnje — 1 učitelj za ma-
tematiko in fiziko, P ali PRU;
1 učitelj za biologijo in kemijo,
P ali PRU; 1 učitelj za sloven-
ščino in srbohrvaščino, P ali
PRU; 1 učitelj za nemščino, P
ali PRU. Dodatek za delo na
vasi, samska stanovanja.

Osnovna šola Veliki Gaber, po-
družnica Sela-Sumberk — 1
učitelj za razredni pouk, U.
Stanovanje zagotovljeno, do-
datek 90 N din.

Osnovna šola Vavta vas, občina
Novo mesto — 1 učitelj za bio-
logijo in kemijo, PRU ali P; 1
učitelj za matematiko in fizi-
ko, PRU ali P; 1 učitelj za
zemljepis in zgodovino, PRU
ali P; 1 učitelj za telesno vzgo-
jo in glasbo, PRU ali P; 1 učite-
lj za tehnični in likovni
pouk, PRU ali P; 1 učitelj za
nemščino, PRU ali P. Nastop
službe takoj. Plača po pravil-
niku o delitvi osebnih dohod-
kov. Stanovanja ni.

»Dopisje za vsak dan«

Učni načrt za pouk slovenščine v
osnovni šoli predvideva tudi vaje v
vsakdanjem poslovnem spisu — od
navadnega pisma, voščila in čestitke
preko poslovnih obrazcev, objav in po-
strelj do pravnih uradnih dopisov.
Da bi ta del pouka olajšali, tako učite-
ljem kakor učencem, se je Poljud-
nosnanstveni center Delavske univer-
ze v Celju odločil, da izda primerni
mali splošni priročnik. Priročnik, ki nosi na-
slov »DOPISJE ZA VSAK DAN«, ob-
ravnavajo in navajajo vse vrste poslo-
vnih spisov, ki jih novi učni načrt
predvideva od 3. do 8. razreda osnov-
ne šole.

Priročnik je sestavljen iz sedmih admi-
nistrativnih šol v Celju Gustav Gro-
belnik. Ki je podoben priročnik sestav-
ljen na področju celjskega aktivna učite-
ljev slovenskega jezika že pred leti.
Takratni priročnik je takoj o izidu
pošel.

To in pa nov učni načrt sta izda-
telja vzbudila, da se je odločil za
novo, popravljeno in razširjeno izdajo
z naslovom »DOPISJE ZA VSAK DAN«. Pred-
naročila Delavske univerze v Celju že
sprejema, ker se priročnik že tik novi
izdaji. Cena priročnika v prednaro-
čilu znaša 3,00 nove dinarje. Dp

SLAVISTI, ABSOLVENTI 1960!

Slavisti, ki smo absolvirali leta
1960 na ljubljanski filozofski
fakulteti, se bomo zbrali v soboto,
17. septembra ob 20. uri v Ljubl-
jani v restavraciji Slavija (Pre-
šernova soba). Pridite vsi!

Tatjana Hojan

Osnovna šola Lenart v Slo- venskih goricah

razpisuje
prosto delovno mesto

— UČITELJA ZA BIOLOGI-
JO IN KEMIJO

Pogoj: predmetni učitelj ali
profesor.

Razpisna komisija osnovne šole

»Milan Majcen« Šentjanž na
Dolenjskem

razpisuje
dve prosti delovni mesti za

— UČITELJA
RAZREDNEGA POUKA

Pogoji:
dokončano učiteljske.

Na razpolago so samske sobe.
Rok razpisa velja do zasedbe
delovnega mesta.

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor
»Inkubator delavcev družbenih de-
javnosti Slovenije« — izdaje štiri-
krat mesečno med šolskim letom —
Ureja uredniški odbor — Odgovor-
ni urednik Drago Ham — Naslov
uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva
4, telefon 313-722, int. 363 — Naslov
uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1,
telefon 22-284. Poštni predal
455-VII — Letna naročnina za po-
samerjake 1.300 din (10 ND), za
je in ustanove 2.000 din (20 ND)
— Stevilka tek. računa 503-8-16
— Tisk CJP »Ljudska pravica«

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

v šolskem letu 1966-67

LISTI IN REVIE

CICIBAN — barvna revija za
najmlajše. 10 števk s pestro
vsebino in bogatimi barvnimi
podobami bo v veselje otroku
in učitelju.

Celoletna naročnina: 8 N-din
Posamezna št.: 0,80 N-din

PIONIR — barvna revija za
mladino je odlično dopolnilo
šolskemu pouku na osemlet-
kah. Pestro vsebino dopolnju-
jejo številne barvne fotografije,
ilustracije in slike.

Celoletna naročn.: 9,00 N-din
Posamezna št.: 1,00 N-din

PIONIRSKI LIST — tednik za
otroke od 8. do 14. leta bo iz-
hajal vsak četrtek. Za letošnje
leto je pripravljenih 8 slikan-
jic, ki jih rišejo slovenski si-
likarji in mnogo zanimivih no-
vih rubrik.

Celoletna naročn.: 14,40 N-din
Posamezna št.: 0,40 N-din

MLADINA — tednik za mla-
de od 14. leta naprej bo izha-
jal v dotedanjem obsegu —
16 strani po 0,50 N-din. Uredni-
štvo je skušalo do kraja
uresničiti zamisel o časniku,
ki ustreza težnjam sodobne
mladine.

KNJIŽNE ZBRIRKE v šolskem letu 1966/67

CEBELICA — zbirka bogato
ilustriranih pravljic z vsega
sveta izhaja že 15. leto in je
v njej izšlo že nad 100 števk.
Učencu 1. razreda pomaga
premagovati začetne težave pri
branju, učencem 2. in 3. raz-
reda pa so knjižice obvezno
šolsko čtivo.

GOBE. Viktor Petkovšek.
Risbe Vladimir Pirnat.

NAJDIHOJCA. Fran Lev-
stik. Risbe France Mihelič.

KDO JE NAPRAVIL VID-
KU SRAJČICO. Fran Lev-
stik. Ilustrirala Roža Piščanec.

ČREP, NA TLEH JE LON-
ČEK. Oton Zupančič. Ilu-
strirala Martenka Stupica.

CICIBAN BERE 1967. Izbral
in uredil Cvetko Zagorski. Ilu-
strirala Marička Koren.

JANKO IN METKA. France
Bevk. Ilustrirala Roža Piščanec.

PIKA POKA. Ljudske pes-
mi. Zbral in ilustriral Mari-
ja Vogelnik.

LEPO VEDENJE. France
Bevk. Ilustriral Aco Mavec.

GOSJA PASTIRICA. Brata
Grimm. Ilustrirala Nada Lu-
kežič.

Cena zbirke za naročnike:
broš. 13,50 N-din
vez. 31,50 N-din

SINJI GALEB — je med učen-
ci višjih razredov osemletke
že dobro znana in priljubljena
zbirka. Prinaša domača in tu-
ja dela za mladino v knjigah,
ki so lepe in poceni.

POPOTOVANJE NAŠE JE-
LICE. Josip Vandot. Ilustrir-
al Ivo Subic.

DOMAČA NALOGA. Ivan
Kušan. Prevedla Maja Ti-
ran. Ilustriral Ivo Subic.

TURNIR. Mirko Mahnič. Ilu-
strirala Melita Vovk-Stih.

VOHLJAJCI. Branka Jurca.
Ilustriral Božo Kos.

DEKLICA IZ LOUISIANE.
Ernst Görlich. Prevedel
Branko Zužek. Ilustriral Aco
Mavec.

MLADOST. Tratinik. Ilustri-
ral Nikolaj Omersa.

• NA SENČNI STRANI ME-
STA. Ivan Zorman. Ilustri-
ral Aleksander Horvat.

• STUDENT NAJ BO. Franc
S. Finžgar. Ilustrirala Melita
Vovk-Stih.

Cena zbirke za naročnike:
broš. 24,00 N-din
vez. 52,00 N-din

MOJA KNJIŽNICA je zbirka,
ki obsega vsa dela, ki so ob-
vezno šolsko branje na osem-
letki. Za vsak razred je izšlo
po 8 knjig. V vsaki knjigi je
oris pisatelja in njegovega
dela. Cena zbirke za 3., 4.,
5. in 6. razred je po 26 N-din,
za broširane knjige in 56 N-din
za vezane. Cena zbirke za 7.
in 8. razred je po 34 N-din
za broširane in 62 N-din za
vezane knjige. Cena posamez-
nim knjigam je višja.

ZBIRKA KONDOR zajema ob-
vezno šolsko branje, namenje-
no učencem 7. in 8. razreda
osemletk, vseh razredov gim-
nazije, strokovnih in njim so-
rodnih šol. Program zbirke je
dragoceno dopolnilo šolskim
knjigam.

JULIJ CEZAR. William
Shakespeare. Prevedel O.
Zupančič. Uredil Vladimir
Kralj.

SLOVENSKA LJUDSKA
PRIPOVED. Izbral in uredil
Franček Bohanec.

TOLMINCI. Ivan Pregelj.
Uredil Bogo Pregelj.

PODOBE ŽIVLJENJA. Franc
S. Finžgar. Uredil J. Topo-
rišič.

PESMI. HERMAN IN DO-
ROTEJA. J. W. Goethe. Ure-
dil Dušan Ludvik.

PESMI. Josip Murn. Uredil
Dušan Pirjevec.

HLAPEC JERNEJ. Ivan Can-
skar. Uredil Boris Merhar.

NOVELE. A. P. Čehov. Pre-
vedla Janko Moder in Josip
Vidmar. Uredila Darja Kram-
bergerjeva.

Cena zbirke za naročnike:
broš. 32,00 N-din
vez. 56,00 N-din

Sporočamo bralcem in naroč-
nikom, da so nekatera dela iz
tako imenovane izredne serije
Kondorja, ki je bila predvi-
dena za leto 1965, prešla v red-
ne zbirke Kondorja. Izredna
serija zbirke Kondor bo tako
sedaj obsegala 12 knjig, ki bo-
do v septembru izšle vse na-
enkrat.

KONDOR — izredna serija

MARTIN KAČUR. Ivan Can-
skar. Uredil Ignac Kamenik.

APOLOGIJA — KRITON.
Platon. Uredil Kajetan Gan-
tar.

UPORNIK. Slovenska eks-
presionistična enodejanka. Iz-
bral in uredil Franc Zadravec.

PESNIKOVO SRCE. Igo Gru-
den. Uredil Igor Gedrih.

BAKONJA FRA BRNE. Si-
mo Matavulj. Prevedel Se-
verin Šali. Uredil Zvone
Skandali.

JAMA IN DRUGI SPISI.
Ivan Goran Kovačić. Pre-
vedli Tone Pavček, Rado Ru-
par in Ciril Stani. Uredil
Emil Stampar.

GOSPODA GLEMBAJEVI.
Miroslav Krleža. Ur. Bratko
Kreft.

POT SKOZI NOČ. Sloven-
ska ekspresionistična poezi-
ja. Uredil Franc Zadravec.

TRI DRAME. Henrik Ibsen.

Prevedel Janko Moder. Ure-
dil Pavle Vozlič.

TRI DRAME. Branko Kreft.
Uredil Dušan Moravec.

PROZA STAREGA EGIPTA.
Prevedel Mirko Avsenak.
Uredil Franček Bohanec.

TEŽKA URA. Partizanske
igre. Uredil Ferdo Fišer.

Cena zbirke za naročnike:
broš. 48,00 N-din
vez. 84,00 N-din

SIVI KONDOR je zbirka naj-
boljših del iz domače in tuje
literature. Ker je poceni, je
dostopna najširšemu krogu
bralcev. Njen širok program
bo posebno dobrodošel dija-
kom za govorne vaje ter za
seminarske naloge. Cena je do-
ločena za posamezne knjige.

• SAKUNTALA. Kalidasa.
Prevedla in uredila Vlasta
Pacheiner.

• O UMETNOSTI. Pogovori s
kiparjem Augustom Rodi-
nom, zapisal Paul Gsell. Pre-
vedel in uredil Vladimir
Koch.

VLADAR. N. Machiavelli.
Prevedel Niko Košir.

V KRVI. Fran Govekar. Ure-
dil Franček Bohanec.

MAKEDONSKE PESMI.
Zbral in uredil H. Polenako-
vič. Prevedel Veno Taufer.

IZBRANO DELO HRISTA
BOJEVA. Dvojezična izdaja.

VOJNA Z JUGURTO. Salu-
stius Crispus. Prevedel in
uredil Jože Smit.

GLOBUS je urejena zbirka po-
popisov. Obsega vrsto mono-
grafij, dnevnikov in življenje-
pisov slavnih raziskovalcev in
drugih popotnikov. Knjige
predstavljajo bralcem tuje de-
žele ne samo s pisano besedo,
temveč tudi s številnimi črno
belimi in barvnimi prilagami.

JAMAJKA. Miha Likar.

OD NILA DO KARTAGI-
NE. Miran Ogrin.

POLETJE NA PORTUGAL-
SKEM. Roman Vlach. Pre-
vedel Božidar Borko.

STRUPENI PEKEL. Ph. Faw-
cett. Prevedla F. Rode.

Cena zbirke za naročnike:
kart. 84,00 N-din

ZBIRKA ZLATA PTICA ob-
sega najlepše pravljice naj-
različnejših dežel in narodov.

ARMENSKE PRAVLJICE.
Ovenes Tumanjan. Prevedel
Cvetko Zagorski. Ilustrirala
Cita Potokar.

SNUGULJICA IN DRUGE
PRAVLJICE. Brata Grimm.
Ilustrirala Lidija Osterc.

SLOVENSKE BASNI. Zbral
Aljož Bolhar. Ilustriral An-
drej Ajdič.

SRBSKE PRIPOVEDKE.
Cena zbirke za naročnike:
kart. 62,00 N-din

Sporočamo, da so izšle UKRA-
JINSKE PRAVLJICE. Naroč-
niki jih bodo prejeli za pre-
teklo šolsko leto.

Založba Mladinska knjiga si
pridržuje pravico, da vrstni
red knjig izpremeni, če bo to
nujno potrebno.

Vse knjige in zbirke lahko
naročite pri poverjenikih na
šolah, pri zastopnikih, v vseh
knjižarnah ali direktno pri
prodajnem oddelku založbe
Mladinska knjiga, Titova 3,
Ljubljana.

ZALOŽBA
MLADINSKA KNJIGA

POMORSKA ŠOLA — PIRAN

razpisuje
na podlagi 110. čl. statuta PŠ prosta delovna mesta:

- 1 učitelj za navigacijo in matematiko, profesor;
- 1 učitelj za matematiko, profesor;
- 1 učitelj za splošne tehn. predmete, dipl. inž. strojni-
štva ali profesor;
- 1 učitelj za elektrotehniko, dipl. inž. elektrotehnike;
- 1 učitelj za telesno vzgojo, profesor ali predmetni učite-
lj telesne vzgoje.

Šola ne more nuditi stanovanj. Osebnih dohodki po pravilniku.
Ponudbe bomo sprejemali do 14 dni po objavi razpisa.

Komisija za razpis delovnega mesta ravnatelja pri

OSNOVNI ŠOLI SVEČINA

razpisuje
po 28. členu zakona o osnovni šoli prosto delovno
mesto za

— RAVNATELJA ŠOLE

Pogoj:
višja ali visoka izobrazba in 10 let prakse v pro-
svetni službi.

Družinsko stanovanje bo na razpolago jeseni. Razpis velja
15 dni po objavi v časopisu.

Delovna skupnost OSNOVNE ŠOLE KNEŽAK

razpisuje
prosti delovni mesti
1 UČITELJA ZA SLOVENSČINO, PRU ali P;
1 UČITELJA ZA RAZREDNI POUK, U

Samska stanovanja zagotovljena, osebni prejemki po pravil-
niku o delitvi osebnega dohodka.

Za v službo, za dom in za izlete
vus lepo obleče

modna hiša
LJUBLJANA — MARIBOR

SLOVENIJALES

PODJETJE ZA UVOZ, IZVOZ IN NOTRANJI TRG

LJUBLJANA, Beethovnova 11

CENTRALA ZA NOTRANJI TRG:

Ljubljana, Miklošičeva 4

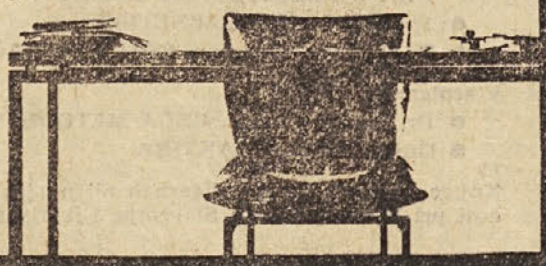
NUDI V SVOJIH POSLOVALNICAH

LJUBLJANA, MARIBOR, CELJE,

VIŽMARJE

KVALITETNO SOLSKO IN PISARNIŠKO

POHIŠTVO

Trgovsko podjetje

Veletekstil

s tekstilom na debelo in drobno

LJUBLJANA, MASARYKOVA 17

- VABI POTROŠNIKE.
DA OBISČEJO NJENE POSLOVALNICE
V LJUBLJANI

OBVESTILO

ZALOŽBE MLADINSKA KNJIGA

Ker zaloga dosedanjega učbenika »Matematika za 5. in 6. razred osnovne šole« ne bi zadostovala za letošnje š